

Foto: Pbl/fora

Kollegial sexchikane

**Kvindelig lærer klagede over mandlig kollegas opførsel.
Men hvilken betydning spillede det, at de tidligere havde haft en affære?**

En kvindelig lærer klagede til fakultetet over, at hun følte sig sexchikaneret af en mandlig kollega, der opførte sig "grænseoverskridende", selv om hun gentagne gange havde afvist ham.

Ud over sexchikanen indgik der også et element af rivalisering i klagen. Den kvindelige lærer havde fx oplevet det chikanerende, når hun og lektoren havde været uenige ved eksamensbedømmelser. I et tilfælde havde lektoren presset på for at bedømme en studerende meget lavt, hvor hun bedømte indsatsen som anerkendt. Hun mente, at han subjektivt inddrog elementer, som ikke skulle bedømmes og som satte niveauet for højt. Den studerende klagede og fik i øvrigt medhold, så eksamen måtte gå om.

Tidligere affære som del af konflikten

Da klagen kom under behandling, stødte der en yderligere komplikation til, som den kvindelige klager havde fortiet: De to parter havde nogle år forud haft en affære.

Det mente universitetet imidlertid var irrelevant for "en retlig vurdering" af anklagen om sexchikane. Uanset den tidligere affære havde hun nemlig – på ethvert tidspunkt efter forholdets ophør – krav på at kunne sige fra, når hun fandt det nødvendigt, lød argumentet. Universitetet indstillede lektoren til en advarsel for hans adfærd, også fordi sagen skabte "utilstødelig uro" på faget.

Dansk Magisterforening protesterede, fordi advarslen var upræcis og ikke hjemlet i universitetets retningslinier. Så måtte universitetet indhente en udtalelse fra Kammeradvokaten (Statens juridiske rådgiver).

Og denne ville ikke anerkende, at der var optrådt "grænseoverskridende": Der var ikke påvist

krænkelser – "navnlige henset til det tidligere seksuelle forhold" – som kunne karakteriseres som sexchikane. Kammeradvokaten mente hermed, at den tidligere affære skulle indgå i bedømmelsen af anklagen om sexchikane.

(Kammeradvokaten afviste i øvrigt også at bedømme en berørings-episode som sexchikane, fordi den fandt sted under en julefrokost – "henset til at episoden fandt sted i forbindelse med en julefrokost ...". Statens advokat bedømmer således uden nærmere forklaring julefrokoster som en slags undtagelses-situation, der sætter særlige rammer for sexchikane).

Når affærer bliver til personalepolitik

Samlet set fandt Kammeradvokaten højst basis for en påtale men ikke basis for en tjenstlig advarsel, som Fakultetet derfor frafaldt bl.a. ved at henvise til, at der var generelle kritisable forhold på studiet, som indirekte var blevet lagt den mandlige part til last.

For parterne, Fakultetet og fagforeningen var det en langtrukket sag, der strakte sig over et år, den fylder flere sagsmapper og har kostet store advokathonorarer. Men som en impliceret i sagen bagefter konstaterer:

"Sexchikaner-sager kan være særdeles følsomme og vanskelige at vurdere. Og affærer mellem kolleger kan være vidtrækkende. Selv om to voksne frivilligt indlader sig med hinanden, så kan et brud gøre nogle sårede eller jaloux. De fristes til at slå på arbejdspladsen – hvorved affæren skal afvikles via personalepolitikken. Kolleger skal altså tænke sig godt om, før de indlader sig med hinanden ..."

j

Nepotisme på RUC 3
Rektor bossede igennem, at en personlig favorit skulle ansættes med tilbagevirkende kraft

TEMA: Fusionskabal 4-7

Bestyrelser bør sige nej 6
- for så tvinges den lukkede proces frem i Folketinget, mener de radikale

Taktik: At undgå DTU 7
Hvis regeringen nogensinde havde en 'masterplan', så løb den af sporet, da nogle ville undgå fusion med DTU

Hemmeligholdelser 8-9
Studenter klager: DTU-ledelsen re-spekterer ikke universitetsloven, for vi har slet ikke fået lov til at arbejde med på DTUs udviklingskontrakt.

Baggrund: Lønpolitik

Lønfest for KU-dekaner 10
Nogle fik lønstigning på 50 pct. til 1.2 mio. kr. Lønforsker efterlyser klare begrundelser, men kan kun finde een: Privat managementfilosofi – topledere skal betales for at punke de ansatte ...

De meniges lønninger 12
"De højere rektor- og dekan-lønninger må være udtryk for, at universiteterne har fået større samfunds betydning – og så må de menige også have mere i løn".
FAGLIG KOMMENTAR

Er du villig til at flytte til Odense 14
- blev yngre forsker spurgt, da han søgte lektorat. Han sagde nej og fik ikke stillingen

Naturvidenskab taber penge 16
Overraskende statistik: Naturvidenskabens bevillinger steg kun med 25 pct, mens samfundsvidenskab blev fordoblet i perioden 1993-2004

Boycot Israel! 19
Libanonkrig: I England raser debatten om engelske akademikere skal boykotte israelske universiteter

Galatheas successmål? 21
Mens universiteterne evalueres og afkræves præcise successmål, så gælder det ikke for Galatea: Der kan ikke opstilles målepunkter ...

"Jeg kender godt bladet
FORSKERforum,
men jeg er for længst
holdt op med at læse det."
Helge Sander
30.03.05 i Folketinget

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt JAs, DFs og DDDs undervisnings- og forskningsansatte.

Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Redaktion:

Lektor Leif Søndergaard, DM I
Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF
(ansv.hav. for dette nummer)
Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM3
Lektor Lars Kamp Nielsen,
Farmaceutforeningen
Seniorrådgiver Kirsten Pilegaard,
Dyrlægeforeningen
Anders Correll, JA

Journalist Thomas With
(tw@dm.dk)
Red. sekr. Jørgen Øllgaard
(Joe@dm.dk)

Redaktionens adresse:

FORSKERforum
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg C

Telefon: 38 15 66 33
Fax: 38 15 66 32

FORSKERforum

udkommer 9 gange om året.
Bladet udkommer den første uge
i hver måned.

Næste deadline:

18. september 2006

Se de seneste nyheder på
www.forskerforum.dk

Øvrige adresser:

DM
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg C
Tlf. 38 15 66 00

DJØF
Gothersgade 133
PB 2126
1015 Kbh. K
Tlf. 33 95 97 00

Dansk Farmaceut Forening
Rygaards Allé 1
2900 Hellerup
Tlf. 39 46 36 00

JA – Jordbrugsakademikerne
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Dyrlægeforeningen
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Oplag: 7.500

Grafisk Produktion:

Poul Rømer Design
tlf. 44 53 05 51

Tryk:
Datagraf

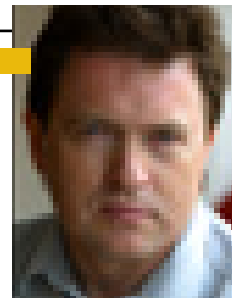
Foto: Søren Hartvig

(hvor ikke andre er anført)

LEDER

Af MOGENS OVE MADSEN, fmd. for DJØF's UFO

Hvorfor fusioner?

I juni præsenterede Regeringen så sit "nye Danmarks-kort" med fem stor-universiteter – og med hængepartier for de institutioner, der endnu ikke har fundet en fusionspartner. Og det markeres, at "frivillighed" kan afløses af *frivillig tvang* f.eks. en indpasning af DPU i KU's fremtidige organisation. Eller den løftede pegefinger til danske fødevarerforskning, der ind til videre er delt i 3 forskningsmiljøer. Den 15. september skal alt være faldet på plads!

Videnskabsministeren hævder selv i en pressemeddelelse fra juni, at der er tale om et grundigt forarbejde og en række intense drøftelser. Men for arbejdet og kriterierne har været totalt mangelfuldt – også for medlemmer af Folketinget (se artiklen s. 4: "DPU og IT-universitetet bør sige nej").

Og politologiprofessor Jørgen Grønnegaard Christensen – medarbejdervalgt i Aarhus' bestyrelse – skal have ros for sin påpegning af den sjuskede fusionsproces ("Projekt Sander", POLITIKENS kronik d. 7.juli).

Hvorfor fusioner, lyder det grundlæggende spørgsmål. Svaret lyder, at ingen anbefalinger er fulgt, hverken når det gælder integrationsproces, ledelse eller budget! Sagen er nemlig, at anbefalinger fra OECD, Danmarks Forskningsråd og Forskningskommissionen mere har handlet om "konsortiedannelse" end om egentlige fusioner

I **regeringsgrundlaget** fra 2001 hed det, at regeringen ønskede en bedre sammenhæng mellem undervisning, forskning og innovation. I denne forbindelse var det ønsket, at der skulle gennemføres en gennemgribende undersøgelse af sektorforskningens rolle med henblik på at overflytte midler fra sektorforskningen til den fri forskning.

Forskningskommissionen havde i sin betænkning umiddelbart forinden anbefalet en "konsortiestruktur" som kunne etableres mellem universiteterne, men også ift. Sektorforskningsinstitutionerne. Større konsortier skulle angiveligt stå sig bedre i den internationale konkurrence!

Også **Danmarks Forskningsråd** gennemgik sektorforskningen i 2002 og skelnede mellem *konsortiedannelse* og *fusion*. Et konsortium forstås som en ny selvstændig enhed mellem berørte institutioner. Fusioner betyder sammensmeltning mellem institutioner, men særlige opgaver for sektorforskningen kan indebære behov for at fortsætte med selvstændig bestyrelse.

Et udvalg om sektorforskningens inddragelse i

de videregående uddannelser anbefalede i 2003 en videreudvikling af et allerede eksisterende uddannelsessamarbejde og foreslog, at der blev afsat en del midler til formålet.

I det **reviderede regeringsgrundlag** fra 2005 hedder det direkte, at regeringen ønsker, at universiteter og institutioner danner universitetskonsortier, der målrettet og strategisk kan profileres internationalt. Endvidere hedder det om sektorforskningen at det løbende skal sikres, at den udfører anvendelsesorienteret forskning af høj kvalitet med et klart samfundsmæssigt sigte. Det skal ske gennem fortsat konkurrence, effektive institutioner og god arbejdsdeling mellem institutionerne. Sektorforskningen skal således stadig have en synlig og gennemskuelig rolle i det samlede forskningsbillede.

Regeringen understreger, at planen skal være "udgiftsneutral". For medarbejderne lyder det ildesvarslende, for de ved godt, at de i sidste ende skal betale – men til den tid er der ingen som stiller spørgsmålet: **Hvorfor fusioner?**

Alle anbefalingerne talte om "konsortiedannelser". Derfor var det manipulerende, når Videnskabsministeren i november talte om et "superuniversitet" og i februar bad alle universiteternes bestyrelsesformændene om at aflevere interesselikendegivelser vedrørende "integration" – underforstået fusion - med andre institutioner. Konsortie-tanken var pist-væk!

Tilbage står institutionsledelserne så med Regeringens krav om en fusionsproces, der skal give en klar og entydig ledelsesstruktur på de nye universiteter (dvs. at sektorforskningen underordnes) m.m. Kortene skal blandes: Universiteterne skal til at bidrage til at løse sektorforskningens "myndighedsopgaver" samtidig med, at sektorforskningen skal undervise på universiteterne.

Ingen af delene må imidlertid koste ekstra penge, for Regeringen understreger, at planen skal være "udgiftsneutral". For medarbejderne lyder det ildesvarslende, for de ved godt, at de i sidste ende skal betale – men til den tid er der ingen som stiller spørgsmålet: **Hvorfor fusioner?**

Nepotisme på RUC

Poul Holm bossede igennem, at en personlig favorit skulle have løn for en periode, hvor denne slet ikke var ansat.

'Kritisabelt' siger statens vagthund...

Rektor Poul Holm har lagt flyvende ud på RUC: Først varslede han radikale forandringer af strukturen og så skrev han under på et statusnotat, som kaldte RUC katastrofalt dårligt styret...

Bedømmelsesudvalget afsluttede sin bedømmelse i midten af april, hvor BP blev kendt kvalificeret til det oplåede adjunktur. Institutlederen ville derfor ansætte denne hurtigst muligt efter de normale procedurer, dvs. pr. 1. maj. Men rektor Poul Holm pressede på for at ansættelsen skulle ske med tilbagevirkende kraft, dvs. fra 1. april:

"Han var jo ansat som projektmedarbejder til udgangen af marts netop med henblik på at lette overgangen til adjunkturet", lød rektors begrundelse.

Bag den særegne forvaltningsstil – hvor rektor afslører at han forlængst havde besluttet, hvem der skulle have adjunkturet! – lå en forhistorie om rektors pres for at indføre særforvaltning i en ansættelsessag, hvor hans egen protegé skulle ansættes.

Rektor krævede særforvaltning

Ved Poul Holms udpegning til rektor fik han lovning på, at hans forskningsområde og en række bevillinger inden for marinhistorie kunne videreføres på RUC. Han fik lovning op opslag af to adjunktstillinger.

Rektor krævede særforvaltning af sit eget forskningsfelt, viser den aktindsigt som FORSKERforum har fået i sagen. Rektor prøvede først – hvilket han ikke benægter – at indføre nogle uautoriserede procedurer, dvs. først at undlade åbent opslag, dernæst at undgå et ansættelsesudvalg og senere at fore-slå at fremskynde sagen ved at ansættelsesudvalget lavede en indstilling før der forelå en egentlig bedømmelse. Men det endte med at stillingen blev opslået efter den normale procedure med ansøgningsfrist i februar.

Den 30. marts blev der nedsat et ansættelsesudvalg, som skulle bedømme den eneste ansøger. Formanden for bedømmelsesudvalget blev Poul Holm selv, på trods af flere habilitetsproblemer. Dels har han både været speciale- og ph.d.-vejleder for den pågældende (mens han var ansat på SDU). Og dels er rektor selv klageinstansen i tilfælde af, at der klages over bedømmelsen.

Øremærket adjunktur

Rektors indstilling til hvem der skulle have adjunkturet lægger han ikke skjul på. (*Ingen stiller da heller spørgsmål ved BPs faglige kvalifikationer, red.*) I interne mails kalder Poul Holm stillingsbesættelsen for "...min' adjunkt BP". Og formanden for bedømmelsesudvalget har i forløbet heller ikke lagt skjul på, at opslaget netop var øremærket BP: Dennes midlertidige ansættelse som projektmedarbejder var bare en overgang til adjunkturet...

Rektors pres på proceduren sluttede med, at han pressede igennem hos RUCs direktør og kontorchef, at ansættelsen "undtagelsesvist" blev tilbagedateret til fjorten dage før den positive adjunktbedømmelse forelå. Der er ingen forvaltningsmæssige begrundelser for særbehandlingen; opslaget stillede ikke en bestemt ansættelsesdato i udsigt og bedømmelsen var ikke forsinket (tværtimod skete der en lyn-behandling).

Adjunkten fik således løn for 10-20 arbejdsdage uden at levere en konkret arbejdsydelse. Hans formelle ansættelse ved RUC var nemlig udløbet pr. 30. marts.

Personalestyrelsen: Kritisabelt

Personalestyrelsen – statens øverste myndighed i personalesager – vil ikke forholde sig til den konkrete sag, men konstaterer, at der ikke findes generelt forbud: Det er muligt at tilbagedatere ansættelsesbreve, hvis der har været aftalt vilkår for ansættelsen og hvis der har været leveret en arbejdsydelse for den tidligere periode.

Kan en ansat få løn for 10-20 dage bagud, når det ikke har været aftalt og når der ikke er leveret en konkret arbejdsydelse i perioden - fordi der ingen aftale var herom og fordi ansættelsesmyndigheden ikke kunne garantere senere ansættelse?

"Så er det da kritisabelt – og vil kunne møde kritik hos Rigsrevisionen - at tilbagedatere en kontrakt med løn, hvis der ikke er leveret en konkret arbejdsydelse for lønnen ...", konstaterer chefkonsulent Carsten Holm.

RUC: Direktøren slap af krogn

Halvanden måned efter det famøse 'statusnotat' om RUCs funktionsmåde skabte furore på universitetet, pressede RUCs bestyrelse rektoren og direktøren til at trække dette tilbage: "Rektor og universitetsdirektøren tager statusnotatet af bordet", hed det i et referat fra bestyrelsesmødet.

Det fremgår tillige, at "Rektor beklager sine offentlige udtalelser om universitetets tidligere ledere", hvilket på dansk skulle betyde, at rektor Poul Holm skal give en undskyldning til eks-rektor Henrik Toft Jensen og til eks-direktør Erik Ebbe for sine personangreb på eks-lederne.

Det fremgår ikke af referatet, hvad der er bestyrelsens begrundelse for at underkende statusnotatet og give rektor og direktør en 'næse' - uden at 'næsen' fremgår direkte af referatet. Det fremgår dog, at hvis sagen får tjenstlige konsekvenser, så bliver direktør Lars Kirdan ofret: "Bestyrelsens formandskab og rektor vil efterfølgende tage en alvorlig drøftelse med universitetsdirektøren".

Der skulle gennemføres en konsulentundersøgelse af bl.a. direktør Kirdans professionalisme for at sikre 'betryggende ledelse'. Men bestyrelsesformand Dorte Olesen og rektor Poul Holm tvistede i sommerens løb kommissoriet, så undersøgelsen nu skal rette sig bredt mod "RUCs administration" – uden at direktøren nævnes...

RUC: Bestyrelsesformand bagatelliserer

Bestyrelsesformand Dorte Olesen mente ikke, at det var kritisabelt, at direktør Lars Kirdan og rektor Poul Holm fortiede væsentlige oplysninger for bestyrelsen. Eks-direktør Erik Ebbe havde i mail til de to ledere protesteret mod det famøse "statusnotat"s form og status. Og han påpegede to graverende, faktuelle fejl.

Men direktøren og rektor skjulte indsigelsen for bestyrelsen og i øvrigt også for FORSKERforum, da der blev søgt aktindsigt. Denne tilbageholdelse er ulovlig ifølge offentlighedsloven.

Rektor Poul Holm kaldte e-mail'en "privat" – og så ville han i øvrigt ikke fortælle, om bestyrelsesformanden var orienteret om eks-direktørens protest. Bestyrelsesformanden og bestyrelsen stod imidlertid med spørgsmålet, om de kan stole på direktionen, når de ikke får forelagt væsentlige oplysninger i en sag?

Men bestyrelsesformand Dorte Olesen bagatelliserede: Det var ingen sag ...

RUC-rektor skabte klima af trusler

I et brev i juni sagde seks ud af ti institutledere på RUC fra overfor RUC-rektor Poul Holms embedsførelse og stil. Rektor havde beskyldt en institutleder for "illoyalitet og bagtalelse" og truet denne med fyring, fordi denne på anmodning havde orienteret sine kolleger og sin tillidsmand om en status på deres situation. Dette "klima af trusler" fortsatte ved et møde 27.juni mellem institutlederne og rektor, så institutlederne udvandrede.

Herefter stod Poul Holm i praksis uden institutledere – og hvor han først havde markeret, at det var mest praktisk, at institutledere skulle ansættes fra årsskiftet, så blev processen pludselig fremskyndet til at skulle foregå straks. Det betød, at de seks institutledere var udvist af processen – og de har i øvrigt aldrig fået svar på deres brev ...

Fusioner – med jobgaranti og karriere

Af Niels Poulsen (Tillidsrep. Sektoren for Forskning og Formidling DM) & Leif Søndergaard (Fmd. for Sektoren f. Forskning og Videregående Uddannelse, DM)

Regeringen ønsker at fjerne hovedparten af sektorforskningsinstitutionerne ved at fusionere dem med universiteterne og har derfor bedt begge parter om at komme med oplæg til, hvilke fusionspartnere man kunne ønske sig. Fusionerne må ikke koste penge, så der bliver hverken flere studiepladser eller forskningsprojekter ud af det. Men de uklare mål og hensigter fra politikernes side giver anledning til *usikkerhed hos medarbejderne* på de involverede institutioner.

Baggrunden for regeringens ønsker er ikke klar, men angiveligt skulle det være for at inddrage sektorforskere i universiteternes undervisning, hvilket dog allerede finder sted i dag i stor udstrækning – uden fusioner. På den anden side regner politikerne heller ikke med, at der er arbejdsopgaver, der vil forsvinde: der skal stadig være grundforskning, undervisning på universitetsniveau, forskningsbaseret rådgivning og politisk rekvireret forskning.

Nogle af de store overordnede spørgsmål er:

- bliver der en **jobgaranti** for både universitets- og sektorforskningsansatte,
- hvordan bliver de unges **karrieremuligheder og ansættelsestryghed**,
- bliver der **ligeværdighed** mellem medarbejderne fra universiteter og sektorforskning,
- kommer der **undervisningskonkurrence**,
- hvilken **stillingsstruktur** skal der være,
- hvordan bliver sektorforskningens opgaver fastholdt, og
- hvilke overgangsordninger og hvilke muligheder for efteruddannelse bliver der?

Derfor er det en af organisationernes store opgaver at sikre, at fusionerne sker på en for medarbejderne ordentlig måde. Ingen medarbejder må komme i klemme. Ved fusionsaftalerne skal alle medarbejdere kunne finde sig selv i den nye struktur. Da ingen arbejdsopgaver falder væk, må der ikke ske afskedigelser begrundet med fusionerne, det vil sige, at alle skal have **mindst den samme jobgaranti som i dag**.

Men unge under **forskeruddannelse** har i dag ingen ansættelsestryghed, der rækker ud over den enkeltes ansættelse som **daglejer** til eksempel som forsker, projektforsker, post doc, el. midlertidigt ansat adjunkt.

Universiteternes nye stillingsstruktur giver ganske vist mulighed for, at unge forskere kan blive fastansat som adjunkt, men den mulighed bliver praktisk talt ikke udnyttet. Universiteter og sektorforskning taber nemt kapløbet om rekruttering, hvis ikke de unges **karriereveje** bliver tydeligere. Der må ikke

i den henseende være forskel på hvilken institutionstype, man oprindeligt kommer fra eller søger ind i. Det betyder for eksempel, at forskerstillingen og adjunktstillingen som hovedregel skal være en varig stilling med mulighed for, efter positiv bedømmelse, at rykke op i en lektor- el. seniorforskerstilling – i lighed med intentionen i universiteternes nye stillingsstruktur.

Der mangler endvidere en **seniorlektorstilling** for særligt kvalificerede lektorer, der på tilsvarende måde bliver besat efter en kvalifikationsbedømmelse. (I hvert fald så længe stillingsreguleringen på professorstillingerne bliver opretholdt af Personalestyrelsen).

“Kommer sektorforskerne til at presse de universitetsansatte ud? Skal de universitetsansatte fremover have myndighedsopgaver som pligt opgaver i lighed med undervisning?”

Et af de store spørgsmål er, om der kommer **undervisningskonkurrence**. De universitetsansatte kan nemt komme til opfatte fusionsprocessen med sektorforskningen som en trussel. Kommer sektorforskerne til at overtage den interessante andendelsundervisning, så de universitetsansatte kun sidder tilbage med førstedelsundervisning? Eller endnu værre: *Kommer sektorforskerne til at presse de universitetsansatte ud? Skal de universitetsansatte fremover have myndighedsopgaver som pligt opgaver i lighed med undervisning?*

Et andet vigtigt element i en fusionsproces er **ligeværdighed**. Fusionerne må ikke skabe A og B medarbejdere. Det kan bedst blive sikret med en ny stillingsstruktur, hvor alle arbejdsopgaver er indeholdt i en struktur. Det vil sige, at universiteternes og sektorforskningens stillingsopgaver bør smelte sammen. Det kan ske ved at indføre de internationale kendte stillingsbetegnelser *assistant* og *associate professor*. For eksempel skal adjunkt- og forskerstillingen smelte sammen til en bredere defineret stilling som *assistant professor*, tilsvarende for lektor- og seniorforskerstillingen til en *associate professor* stilling. Seniorrådgiverstillingen bliver formentlig den eneste undtagelse.

Ligeværdighed kommer også til at få betydning for status og mobilitet, og for rettigheder og pligter. Hvordan bliver for eksempel forskningsfrihed og metodefrihed i fremtiden i forhold til undervisningsforplig-

telser og myndighedsberedskab.

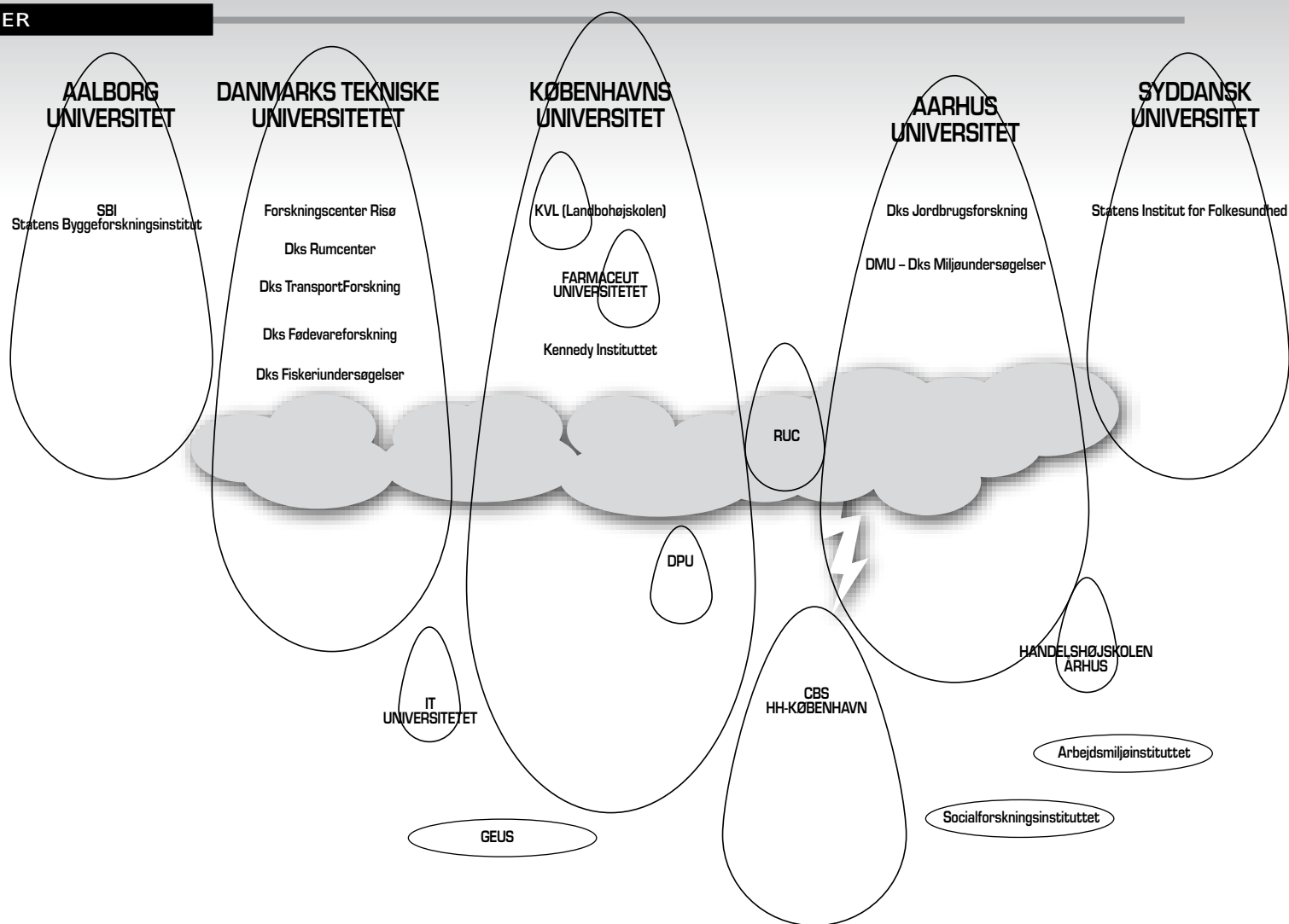
Hvis medarbejdere skal have nye arbejdsopgaver, må det ske på baggrund af grundig orientering og efteruddannelse. I den nye struktur må alle medarbejdere kunne se en karrierevej, der tager hensyn til den enkeltes kompetencer og arbejdsområde. Det bliver en vigtig opgave i de nye fusionerede institutioner at sørge for, at alle arbejdsopgaver bliver betragtet som ligeværdige, og at der bliver mulighed for at de ansatte kan skifte karrierespor, hvis de ønsker det. Men det skal ske på frivillig basis. Dels må ingen medarbejder blive tvunget til et karriereskift ved de kommende fusioner, dels må fusionerne give muligheder for at medarbejderne kan skifte arbejdsområder, herunder at de får den nødvendige efteruddannelse, hvis de ønsker det.

Et andet stort spørgsmål for både for medarbejdere og for de ministerier, der afgiver sektorforskningsinstitutioner: *Hvordan bliver de sektorspecifikke opgaver videreført? Dels er det opgaver medarbejderne tit brænder for og har udviklet gennem deres karriere, dels ønsker ministerierne fortsat hurtigt at kunne rekvirere den forskningsbaserede rådgivning hurtigt. Vil regeringen fremover lade sektorforskningens finanslovsbevillinger stå under det modtagende universitet eller skal de forblive i det afgivende ministerium? Skal universiteterne fremover tegne kontrakter med de andre ministerier om arbejdsopgaverne? Bliver beslutningsprocessen for langsom, ender opgaverne nemt i udbud og udliciteringer. Sektorforskningen, der i forvejen er nedskåret efter regeringens gentagne fyringsrunder, bliver nemt den store taber som arbejdspladser, der ikke er værd at satse sin karriere i.*

Hvis formålet med de planlagte fusioner er at øge synergien i udnyttelse af den viden, der er i sektorforskningen og universiteter, må der være *bevillingsmæssig sikkerhed*. Målsætningen om synergi kan ikke blive realiseret, hvis der ikke følger penge med. Fusioner og udliciteringer løser ikke noget i sig selv ...

Fusionsberedskab

DM, DJØF m.fl. forbereder et beredskab, som kan servicere tillidsfolk på fusionsramte institutioner samt medlemmer, der kommer i klemme i tilfælde af personaleændringer.

Fusions-kabalen

Regeringens plan er fem stor-universiteter. Men der er fortsat hængepartier blandt universiteterne og i sektorforskningen – og slutspillet bliver taktisk...

Fem "nye", store universiteter: København, Aarhus, Syddansk, DTU og Aalborg. Sådan endte første runde i Regeringens store fusionsplan, som blev fremlagt d. 20. juni. Disse store universiteter fik alle deres lunser af sektorforskningen, hvilket var med til at få spillet til at gå op.

Mest overraskende var det måske, at Regeringen – imod landbrugstoppens ønsker – blev nødt til at dele "jord-og-bord" mellem tre institutioner: KU fik KVL, Århus fik Danmarks Jordbrugsforskning og DTU fik Danmarks Fødevarerforskning. Hermed blev det, som skulle have været en samling af tilgrænsede fagområder, slået i tre stykker – og måske længere fra hinanden end tidligere.

Men det var også en overraskelse, når Aalborg fik tildelt Statens Byggeforskningsinstitut eller at Syddansk fik Statens Institut for Folkesundhed.

Mange hængepartier blandt universiteterne: Konsortier?

Af planen fremgik også, at RUC ikke fik noget og altså fortsætter uforandret, hvilket nogle vil fortolke som en fredning af RUC, mens andre kalder det ildesvarslende: Det er kun et tidsspørgsmål, før RUC bliver en KU-filial.

Regeringen lavede nogle hængepartier,

som skal forhandles inden 15. september: Først og fremmest dekreerede Regeringen, at DPU skal fusioneres ind under KU. Der er igangsat et udvalgsarbejde, som skal udrede, hvordan det kan ske. DPU's bestyrelse udtrykte bestyrelse over planen, fordi man helst ville fortsætte som selvstændigt universitet. Den besindige bestyrelsesformand Kjeld Holm truede med at boykotte udvalget, men endte dog med at indgå, for at få en smule indflydelse.

Så er der hængepartier til videre forhandlinger indtil 15. sept. med først og fremmest CBS (Handelshøjskolen i København), som Regeringen gerne så placeret enten på KU eller på DTU. Handelshøjskolen i Århus skulle gerne finde sammen med universitetet i samme by. Og så vil Regeringen gerne have IT-Universitetet ind under KU eller DTU – og det mindste universitet kan måske blive den største nød at knække, for det har hidtil insisteret på fortsat selvstændighed.

Videnskabsminister Sander vil gå langt for at få disse universiteter til "frivilligt" at lade sig indordne, for det er bestyrelserne som suverænt skal godkende fusioner. Hvis de ikke gør det – dvs. modsætter sig Regeringens ønske – så skal der tvangslovgives i Folketinget. Og det scenari vil Sander helst undgå. Men løsningen kan her blive "konsor-

tiedannelser" (hvilket regeringsgrundlaget faktisk åbner op for).

Også tre sektor-institutioner mangler

Der er tre sektorforskningsinstitutioner, som ikke har fået afhandlet sin fremtid: GEUS, Arbejdsmiljøinstituttet og Socialforskningsinstituttet. De har alle insisteret på, at fortsat selvstændighed ville være at foretrække.

Politisk står de tre måske slet ikke så dårligt, fordi de har indflydelsesrige ministre, der helst vil bevare dem som service-institutter direkte under deres ministerium: Den konservative Connie Hedegård har GEUS og venstremanden Lars Lykke Rasmussen har Arbejdsmiljø-instituttet.

Også *økonomisk* er der stærke kræfter for at bevare status quo: Miljøministeriet er ikke meget for at 'forære' sine penge til undervisningsaktiviteter på et universitet. Og KU eller Aarhus er på deres side uldne ved at overtage de usikre budgetter på GEUS, og vil formentlig kræve budgetsikkerhed og klare grænser mellem aktiviteterne, så universiteterne risikerer at skulle agere økonomisk sikkerhedsnet...

Også blandt de resterende sektorinstitutioner kan nødløsningen blive "konsortier" ...

DPU og IT-universitetet bør sige nej

- deres protest vil bringe fusionerne op i Folketinget. Fusioner er en alvorlig beslutning, men planen har været styret administrativt af embedsmænd – uden om Folketinget, mener den radikale universitetsordfører Charlotte Fischer

"Universitetsområdet har et voldsomt demokratisk underskud. Derfor håber jeg, at IT-universitetet og DPU står fast på, at de ikke vil fusionere, for så skal der lovgives om spørgsmålet i Folketinget. Hvis ikke en universitetsbestyrelse frivilligt går med til at lade deres universitet 'fusionere', så siger Universitetsloven, at der skal lovgives særligt – og det betyder, at hele fusionsplanen skal op i Folketinget".

Det siger de radikales universitetsordfører **Charlotte Fischer**:

"Fusioner er en drastisk omstrukturering, som hidtil er kørt administrativt som et ministerie-anliggende, dvs. at ministeren og embedsmændene har kørt sagen. Folketinget har været koblet helt af, og der er et stort demokratisk underskud i en sag, som har mange politiske aspekter, der burde drøftes åbent".

Ministerpres

Hun mener, at embedsmænd og administration bag lukkede døre i praksis har fået stor magt: "Det er der flere eksempler på: Udviklingskontrakterne er indgået med embedsværket og stiller meget konkrete krav til universiteterne. Også i fusionssagen bliver embedsmænd skubbet ind som led mellem universiteter og Folketing. Det burde være en åben politisk proces".

Men Videnskabsministeriet har meget på spil i denne sag, og man kan forudse, at de vil lægge et stort pres på de institutioner, der endnu ikke har fundet deres plads: "Regeringen og ministeriet har igangsat en kompliceret fusionsproces – samtidig med at ministeriet detailstyrer de samme universiteter. Det er en balancegang, hvor man styrer i en gråzone, samtidig med at det hævdes, at alt sker 'frivilligt'. Derfor vil

ministeriet da også gøre alt for, at sagen handles af med institutionerne, så den ikke lander i Folketinget. Der vil blive lagt stort pres på de institutioner, som Regeringen endnu ikke har fået indplaceret i den store plan", vurderer Fischer.

“

Vi har ingen forudsætninger for at bedømme fornuften eller logikken i, at der overhovedet skal laves så omfattende fusioner. At KVL skal til KU, at Jordbrugsforskningen skal til Århus, at Fødevarerforskningen skal til DTU, at DPU skal til KU, at DPU skal til KU, at IT-universitetet overhovedet skal lægges sammen med andre osv.

Professor: Forarbejderne mangler

Der er i Folketingets opposition og blandt politologer enighed om, at der mangler forarbejder til fusionerne. Hverken oppositionen eller offentligheden har set et beslutningsgrundlag, de kunne forholde sig sagligt til. Den fremtrædende debattør **professor Gronnegaard Christensen** har således kritiseret "Projekt Sander": Mens den relativt ny universitetslov endnu ikke er gennemført, så "...har regeringen med *Helge Sander i spidsen lanceret en ny stortilet reform, der vil skabe meget store universitets- og forskningsinstitutioner. Logikken bag den må man gætte sig til, for der ligger ikke så meget som et dokument, der mere præcist beskriver den, end sige godt gør, hvad beslutningsgrundlaget er, ja, har været, for mange af beslutningerne er allerede truffet i et forløb, der ligger hen i tågesløv. Der er mig*

bekendt ingen undersøgelser, der sandsynliggør, at store universiteter er bedre end mindre universiteter. Der er heller ingen undersøgelser, der viser, at specialiserede institutioner som vores traditionelle læreanstalter (DTU, KVL og Farmaceutuniversitetet) klarer sig dårligere end de klassiske universiteter med flere fakulteter" (POLITIKENs kronik d. 7.juli).

Videnskabsminister Sander svarede, at (den liberale tænketank) OECD tidligere har anbefalet fusioner. Til kritikken om manglende kriterier lød svaret: "*Parallelt med denne proces har jeg undervejs udtalt mig til pressen om regeringens beslutninger og visioner, herunder de kriterier, som ligger til grund for det nye danmarkskort"* (Politiken d. 28.7).

Oppositionen: Hvor er fornuften eller logikken?

Oppositionen er enig i kritikken: "Hvis vi politikere skal have kvalitet i beslutningerne, så skal forarbejdet være i orden. Som lovgiver er det vigtigt at have et sagligt og grundigt beslutningsgrundlag – så vi kan få en åben debat om en så drastisk reform. Kommunalreformen blev dog til på baggrund af kommissionsrapporter m.m. og nogen debat. Det findes slet ikke i fusionssagen", siger Charlotte Fischer.

"Og nu sidder vi tilbage med Regeringens såkaldte Danmarkskort. Og vi har ingen forudsætninger for at bedømme fornuften eller logikken i, at der overhovedet skal laves så omfattende fusioner. At KVL skal til KU, at Jordbrugsforskningen skal til Århus, at Fødevarerforskningen skal til DTU, at DPU skal til KU, at DPU skal til KU, at IT-universitetet overhovedet skal lægges sammen med andre osv."

jø

Bestyrelser må sige fra

Det er utilfredsstillende for Folketinget, hvis universiteternes bestyrelser bliver ulødigt behandlet og taget som gidsel i noget, de ikke støtter

Kritikere af fusionsprocessen hævder, at den er gennemtruffet og fremskyndet af Regeringen, mod institutionernes ønske. Videnskabsministeren forsvarer sig med, at han skam har holdt møder med de enkelte institutioners ledelser både samlet og bilateralt. Men deltagerne i disse møder fortæller, at møderne har været korte og brugt af ministeren til at præsentere regeringens fusionsplan, som derfor ikke har været til egentlig debat. Planen var fait accompli, så til

debat var, hvordan proceduren skulle være.

"Det er selvfølgelig uacceptabelt, hvis nogle på møder eller i processen er taget til indtægt for noget eller taget som gidsler på noget, som bestyrelserne ikke mener! Jeg forstår da godt, hvis bestyrelsesformænd kan være underlagt et vist pres fra Regeringens side, men universiteternes selvstændighed er da ikke meget værd, hvis bestyrelser ikke agerer uafhængigt af Regeringen. Så hvis universitetsbestyrelserne føler sig uærligt

behandlet, så må de jo træde frem med det. Det er de nødt til, hvis Folketinget skal gøre noget ved ulødige processer", siger Charlotte Fischer, radikal universitetsordfører.

"Regeringens fremgangsmåde har underløbet den demokratiske proces. På den ene side hævder de, at universiteterne har fået selvstyre og at ministerierne skal blande sig udenom. På den anden side detailstyrer de universiteterne, sætter faste rammer op, så selvstyret i praksis er meget lille. Og

Et spil om at undgå DTU ...

Regeringens hovedkulse fusionsplan udløste taktiske indmeldinger fra institutionerne

Selve fusionsprocessen blev sparket i gang af RISØ-bestyrelsens rapport om, hvordan den gerne så RISØ fusioneret. Den rapport var kendetegnet af RISØs ønske om et "superuniversitet" – med MIT i USA som forbillede – men ideen var indirekte motiveret af, at RISØ ikke ønskede en ensidig og ensom underlæggelse under DTU...

Og så var der regeringens Børsting-udvalg, som var domineret af landbrugets interesser og som foreslog en fusion af Jordbrugsforskningen og Danmarks Fødevarerforskning under KVL – men den plan blev kollideret af Jordbrugsforskningen, som ikke ønskede en ensidig underlæggelse under KVL.

Da Sander så senere i processen pludselig bad alle de andre institutioner om at melde deres visioner ind, var ministerens underliggende budskab, at det var meningsløst at insistere på fortsat selvstændig status, for så ville institutionen blive tvangsfusioneret. Bl.a. derfor var Danmarks Miljøundersøgelser tilskyndet til en alliance med Aarhus Universitet, for DMU undgik hermed en ensidig underlæggelse under den tekniske dagsorden, DTU.

Og senere finder Farmaceutuniversitetet og senest KVL også sine taktiske ben: Af de mindste onder vælger de Københavns Universitet, igen motiveret af at undgå DTU.

Regeringens plan løb af sporet

Hvis Regeringen nogen sinde har haft en masterplan som RISØs eller Børsting-udvalgets – *båret af ingeniør- og landbrugsinteresser* – så løb den af sporet, da nogle institutioners indmeldinger ikke handlede om, hvem de gerne ville fusioneres med, men hvem de gerne ville undgå. Hvis Regeringen nogensinde havde en "masterplan" om et "superuniversitet" med DTU som krumtap, så forliste den.

Regeringens nære støtte, RISØ-formand Jørgen Mads Clausen, samt videnskabsminister Sander konspirerede og sparkede fusionsprocessen i gang i november 2005, da RISØ-bestyrelsen foreslog "et superuniversitet", et ingeniøruniversitet efter MIT-forbillede. RISØs forslag var drevet af angst for en ensidig underlæggelse under DTU. Bagefter benægtede RISØ-bestyrelsen i øvrigt også, at der var tale om bestillingsarbejde fra Sander (se FORSKERforum 191 – februar 2006)

"Det kaotiske forløb fortæller en del om manglerne. Det er logik for perlehøns, at når der ingen principper er sat for en sådan proces, at så kommer der alle mulige tilfældige hensyn ind. Jeg eller Folketingets opposition ved ikke, hvad Ministeren eller Regeringen havde forestillet sig", siger Charlotte Fischer (Rad.).

Regeringen deler lunser ud

Intentionen var angiveligt at samle tilgrænsede forskningsområder under samme tag – som fx Børsting-udvalget var udtryk for – og nu spredes området for alle vinde: KVL til

Københavns Universitet, Jordbrugsforskningen til Århus og Danmarks Fødevarerforskning til DTU?

"Det er fuldstændig fri dressur: Det afslører alle manglerne i processen, for det ene argument bliver lige så godt som det andet. Det ene øjeblik skal man samle fagligheden, det næste øjeblik er det lige meget", siger den radikale ordfører. "Faktisk har det udartet til en øvelse, hvor regeringen deler lunser ud til de 5 store universiteter, som så tier stille. Det ikke rationelt eller logisk, for der findes ikke principper eller kriterier for processen".

jø

endelig så presser de institutionerne ved at etablere en gråzone, hvor ministeren sætter betingelserne, men han lægger pres på institutionerne, så det ser 'frivilligt' ud ..."

Oppositionen: Universitetsbestyrelser må sige fra

Videnskabsminister Helge Sander bedyrer gang på gang, at hele fusionsprocessen er helt frivillig. Institutionerne har selv krævet, at det skal gå hurtigt, og at alle bestyrelser

Charlotte Fischer (Rad.)

har fået mulighed for at afgive høringsvar med markering af deres interesser.

"Men Folketinget har svært ved at vurdere, hvor frivilligt institutionerne agerer i virkeligheden. Vi ved næsten intet om de underhåndshandlinger, som Videnskabsministeriet styrer: Hvilke forudsætninger

sætter der op, hvad er kriterierne osv.", mener Charlotte Fischer.

Den radikale ordfører mener dog også, at universiteterne må tage et ansvar: "Men bestyrelserne bør også være deres ansvar voksne, og svare ærligt i høringsrunder. Nogle gange kan man få det indtryk, at de agerer taktisk (afventende), men hvis det er tilfældet, så bliver det jo umuligt for Folketinget at finde hoved eller hale i sagen ..."

DTU-BESTYRELSENS MØDELOKALE: Her og i rektors kontor tages alle væsentlige beslutninger – dem skal det kollegiale organ Akademisk Råd slet ikke blandes ind i

HEMMEL

S: I orden med

Socialdemokraterne er tilfredse med

Klage over DTU-ledelsen

DTUs studenter har klaget over, at DTUs ledelse ikke respekterer universitetsloven. Klagen lægger pres på minister Sander, der nu skal forklare, om han har at fejlinformeret Folketinget ...

DTUs studenter har klaget til Videnskabsministeriet over, at DTUs ledelse slet ikke har ladet dem få indflydelse på DTUs udviklingskontrakt. Der er ikke foregået en forelægning og en åben drøftelse af kontrakten for Akademisk Råd. Studerende og ansatte har således slet ingen indflydelse haft på DTUs strategiske prioriteringer i udviklingskontrakten. Kontrakten er alene diskuteret og kendt af DTUs bestyrelse og direktion, før den blev indsendt til ministeriet.

Sådan lyder det i klagen, som er indsendt af studenterrepræsentanterne i Akademisk Råd. Studenterne følger dermed op på FORSKERforums historie om DTUs hemmelige kontraktudkast (nr. 195 – juni).

DTU-ledelsen manipulerede i svar til Folketinget

Studenterne klagede over, at de ikke fik indflydelse på kontrakten på trods af at den er "et dokument, der har stor betydning for de centrale forsknings- og uddannelsesområder" og at det derfor er essentielt, "at det drøftes som helhed i Akademisk Råd".

DTU-studerne mere end antyder, at DTU *manipulerede* med beslutningsprocessen. Da DTUs blev spurgt af Folketinget, om kontrakten havde været forelagt for Akademisk Råd, svarede ledelsen, at den skam havde været drøftet igennem "temadiskussioner".

Men studenterne benægter, at der har været temadiskussioner om overordnede strategier eller politikker. Her har kun været forelagt sager om nye uddannelser o.lign.: "I temadrøftelser har der på intet tidspunkt været fokus på udviklingskontrakten", siger studenterne, der tilføjer: "...og denne (2006-08) afspejler ikke de emner som Akademisk Råd har diskuteret".

Ministeriets juridiske kolbøtter

Studenternes klage sætter universitetsminister Helge Sander i en grim klemme, for han har hidtil ikke taget spørgsmålet om åbenhed – herunder forelægning for Akademisk Råd – alvorligt (se FORSKERforum 195-juni):

Ministeren har hidtil accepteret DTU-ledelsens hemmeligholdelse; at kontrakten er en sag som kan handles af i universitetsbe-

styrelsen. Ministeren og hans embedsmænd har dog slået flere juridiske *kolbøtter* i sagen:

Først udtalte Universitetsstyrelsen, at udviklingskontrakter ikke behøver at forelægges Akademisk Råd. I anden omgang korrigerede videnskabsminister Sander så i Folketinget: Det står i loven, at kontraktudkast skal forelægges rådet til "åben drøftelse på universitetet" (S5426). Og i tredje omgang fortrød ministeren tilsyneladende og gik tilbage til den første fortolkning, nemlig at Akademisk Råd ikke behøver at indblandes, hvis der ikke er sket fravigelse af tidligere beslutninger (S5361).

SFeren Morten Homann mente, at disse kolbøtter ikke afklarede sagen. Han kræver derfor et kontant svar på, hvilke af ministerens to svar, der var udtryk for *fejlinformation* af Folketinget – som er en meget alvorlig ting for en minister.

Sander ligeglad med loven

Nu er det næsten to måneder siden, Homann spurgte til "fejlinformationen", men Helge Sander har forhalet svaret. Studenterne klage har sat ham i et svært dilemma.

I et tidligere svar til Folketinget oplyste universitetsministeren, at han havde indhentet DTUs forklaring i sagen. Men Sander krævede ikke oplyst, hvordan udviklingskontrakten *konkret* blev håndteret eller 'drøftet' i Akademisk Råd. Ministeren stillede sig helt tilfreds med rektor Pallesens oplysning om, at udviklingskontrakten var blevet "tema-drøftet", men ministeriet undersøgte ikke, om dette var i overensstemmelse med virkeligheden.

Nu har studenterne afsløret, at DTU-ledelsen faktisk manipulerede – og det afslører ministerens passivitet, mener SF'eren:

"Inden for en måned afgav Videnskabsministeren lodret modsatte svar til Folketinget. Det er total mangel på respekt for folkestyret – og det er umuligt at være folketingsmedlem, når ministeren er helt ligeglad med at håndhæve sit eget lovgrundlag", siger Morten Homann. "Men nu får vi da konstateret, om han tager klager fra studerende mere alvorligt end spørgsmål fra Folketinget ..."

JØ

Det er helt i orden, når Videnskabsministeren ikke presser universitetsbestyrelserne til større åbenhed i deres møder og i deres forvaltning. Universitetsbestyrelser skal have brede muligheder for at hemmeligt-stemple bestyrelsesmateriale. Det er derfor helt i orden, når nogle bestyrelser lukker mange dagsordenspunkter for offentligheden (se FORSKERforum 195: "DTU-bestyrelse hemmeligt-stempler fortsat").

Videnskabsministeren møder ikke kritik fra Socialdemokraten **Rasmus Prehn** efter et samråd i Folketingets Forskningsudvalg. Her havde Prehn bedt ministeren udrede, hvornår bestyrelsesmøder kan lukkes.

Minister Sander svarede, at hans embedsmænd konkret vil tage kontakt til DTU med henblik på en drøftelse af, *hvorvidt* DTUs mange lukkede punkter er i overensstemmelse med universitetsloven og god forvaltningsetik.

S: Åbenhed som udgangspunkt

Og generelt fastslog ministeren, at dørlukning skal ske i personsager, i kontraktforhandlinger samt i sager med tavshedspligt. Men herudover kan dørene også lukkes, hvis bestyrelsesformanden skønner, at "*sagens beskaffenhed eller omstændighederne i øvrigt*" gør det nødvendigt. Og lukning beror på "*en konkret vurdering*" i den enkelte sag.

Socialdemokraten kalder det er klart svar: "Det understreges, at der som udgangspunkt

RUC-toppen

RUCs bestyrelsesformand Dorte Olesen vil ikke tale med FORSKERforum. Og RUCs forvaltning manipulerer, når FORSKERforum søger om aktindsigt. RUCs rektor og direktør har indført helt *særlige administrative standarder*, som skal forhindre offentligheden i at få et kig ind i tvivlsomme dispositioner.

En ansøgning om aktindsigt afslørede, at RUCs topledelse frasorterede de dokumenter, som kunne være særligt belastende for direktøren eller rektor. FORSKERforum fik aktindsigt i nogle e-mails mellem rektor og institutlederen vedr. proceduren om adjunkt-ansættelser.

Hemmelige kriterier

KU nægter at fortælle, hvad der er baggrunden for sin chefløns-politik. Fuldstændig uacceptabelt, for en offentlig myndighed skal altid redegøre åbent for sine dispositioner, siger professorer

LIGHEDER

I lukkede døre

ed Sanders definitioner af åbenhed

skal være åbenhed, og ministeren lover at tage en konkret drøftelse med DTU om sagen. Jeg føler mig overbevist om, at DTU vil være langt mere opmærksom på dette her, ligesom DTU må have noteret sig, at dagsordener og referater SKAL være offentligt tilgængelige”, forklarer Prehn. ”Vi skal huske på, at offentligheden ingen interesse har i, at sager ikke kommer i bestyrelsen, fordi de håndteres mere uformelt i korridoren”.

Han tilføjer, at hvert enkelt bestyrelsesmedlem i øvrigt har et stort ansvar for at kræve punkter sat på den åbne del, hvis de ikke mener, at lukketheden kan forsvares.

Men SF kræver undersøgelse

SFs forskningsordfører **Morten Homann** er derimod langt fra tilfreds med, at ministeren ikke sætter kontante grænser for dørlukning og at hemmeligstempling fortsat bestemmes suverænt af bestyrelsesformænd, som ikke skal begrunde lukning.

”Jeg er fuldt utilfreds med ministerens svar. Han åbner et hul i loven på størrelse med en ladeport. Helge Sander lukker øjnene for, at alt for mange sager fortroligstemples og at offentligheden intet indblik har i offentlige virksomheders forvaltning. Ministeren burde lave en grundig undersøgelse af, hvornår bestyrelserne faktisk lukker dørene, så Folketinget ved, om institutionerne lever op til lovens krav”.

jæ

manipulerer

Men da FORSKERforum søgte aktindsigt et andet sted, dukkede nye dokumenter op. Et ikke-fortroligt institutreferat afslørede, at RUCs topledelse manipulerer: Direktøren havde udeladt aktindsigt i en e-mail, som var belastende for rektor Poul Holm, fordi den fortalte om rektors pression for at få sin adjunkt særbehandlet (se om rektors nepotisme s. 3).

Om selektiv aktindsigt siger **presse-professor Oluf Jørgensen**: ”Aktindsigt skal gives efter ensartede standarder. Det er således usaglig – ’lovlig’ – sagsbehandling, hvis RUC udelukker noget, som der burde gives aktindsigt i eller frasorteres noget, fordi offentliggørelse er ubekvem for forvaltningen”.

KU-rector Ralf Hemmingsen talte til universitetets årsfest – men han vil ikke interviewes om kriterierne for sine dekanlønninger ...

Københavns Universitets rektor Ralf Hemmingsen nægter at fortælle, hvad der er kriterierne for at lønnen til KUs dekaner er eksploderet. Rektor har selv stået for forhandlinger, der har givet lønloft til dekaner på op til 50 pct. – men Hemmingsen meddeler lakonisk gennem sin informationschef, at han vil ikke besvare FORSKERforums spørgsmål om, *hvilke kriterier* der har ligget til grund for fastsættelse af lønniveauet for de enkelte dekaner / fakulteter. Han vil slet ikke stille op til interview – og FORSKERforum kan således heller ikke få en forklaring på, hvorfor han ikke vil fremlægge kriterierne.

Den hemmeligholdelse vækker voldsom kritik: ”Det er da fuldstændig uacceptabelt, at en offentlig myndighed nægter at redegøre for sine dispositioner. Når KU har lavet forhøjede og differentierede dekanlønninger, så må man jo have en mening med det og nogle kriterier? Dem har Rektor da en pligt til at fortælle offentligheden om”, siger professor **Flemming Ibsen**.

Opfører sig som private selskaber

”Politikere og embedsmænd taler om ny løn m.m. og er der noget som doceres i disse år, så er det ’åbenhed’ og ’gennemsigtighed’. I det lys er det absurd, at KU nu siger, at lønkriterier ikke rager offentligheden, og det er absurd, at de får lov til det som en offentlig myndighed”, siger arbejdsmarkedsforskeren.

”Men denne lukkethedspolitik er nok et eksempel på, at universiteterne tilstræber at opføre sig som den private sektor: Universiteterne skal ’privatiseres’, og ledelserne drejer styringsformerne i den retning: Det betyder, at ledelsesbeslutninger skal tages bag lukkede døre, at løn bliver en privatsag, der afhandles mellem direktøren og den ansatte osv.”

Presseekspert: Den rektor bedst kan lide?

Presse-professor Oluf Jørgensen undrer sig også:

”KU er en statslig myndighed og offentlige penge. Selvfølgelig skal de kunne redegøre offentligt for, hvilke kriterier, der ligger til grund for deres dispositioner, så befolkningen er sikre på, at der forvaltes sagligt. Hvis myndigheden ønsker at hemmeligholde sådanne oplysninger, kunne man jo få det indtryk eller den mistanke, at lønnen er givet efter, hvem rektor bedst kan lide eller andre usaglige hensyn”.

Pressejuristen siger, at fortløbende sager om voksende lukkethed på universiteterne viser, at der er et stort behov for en opdateret offentlighedslov, der skærer ud i pap, hvad offentligheden har ret til at få at vide og hvordan.

jæ

Se tema om løn på de næste sider ...

OVERSIGT: Dekanlønninger ved KU 2006

Område	tillæg	total løn (incl. pension)	stud. (2005)	lærerårsværk
Naturvid.	496.000	1.200.000	6000	1590
Medicin	496.000	1.200.000	3900	1500
Humaniora	496.000	1.200.000	11600	970
Jura	325.000	1.001.000	4000	220
Samf.	240.000	901.000	6200	630
Teologi	240.000	893.000	831	80

Oversigten angiver for hvert enkelt hovedområde tillæg og total løn (inkl. 16,8 pct. pension). Dertil fortæller den om antal studerende og lærerårsværk på fakultetet (Kilde: Aktindsigt samt KUs årbog 2005).

KU: Lønfest for dekanerne

Markant lønstigning til KUs dekaner. Eneste begrundelse synes at være, at de betales for at gå forrest i privatiseringsprocessen, vurderer arbejdsmarkeds- og lønforsker

Nogle af Københavns Universitets dekaner har fået en lønstigning på 50 pct. Det gælder fakulteterne for naturvidenskab, medicin og humaniora med de nyansatte dekaner Nils O. Andersen, Ulla Wewer og Kirsten Refsing, som alle får en løn på 1,2 mio. kroner (inkl. pension). Jura-dekan Henrik Dam måtte nøjes med en mindre lønstigning til 1 mio. kroner, mens dekan Troels Østergaard Sørensen må nøjes med 900.000 kr. og dermed se sig rangeret i samme klasse som teologidekan Steffen Kjeldgaard-Pedersen.

Det viser den aktindsigt, som FORSKERforum har fået. Dekanernes lønstigning følger i kølvandet på KU-rektorens lønstigning (se FORSKERforum 195, juni).

Arbejdsmarkeds- og lønforsker

Flemming Ibsen er overrasket over KUs dekanlønninger:

"Jeg kan forstå, at de nyansatte dekaner med et øget ansvar skulle have en lønstigning, men en pludselig lønstigning på 50 pct. – og en løn på 1,2 mio. kroner – kræver nogle helt særlige begrundelser, fx meget væsentlige ændringer i ansvarsforhold osv. Dem har jeg imidlertid svært ved at få øje på".

Lønforsker: Uklar begrundelse

FORSKERforum har også fået aktindsigt i andre universiteters dekanlønninger, som dog ligger noget under KU-niveauet. Men også institutledere på universiteterne har fået store lønstigninger (erfarer FORSKERforum).

"Groft sagt: Arbejdsgiverne betaler en merpris, som de ikke behøver!", siger Ibsen. "Hvor er begrundelsen for 'lønfesten'? Misforstå mig ikke: Selvfølgelig skal der betales for ekstra ledelsesansvar, men det skal ske efter en vurdering af arbejdsfelt, ansvar, kompleksitet m.m. Og så vil man normalt sige, at lederlønnen skal stå i relation til sektorens øvrige lønninger. Men ingen af delene er tilfældet her, for 'lønfestens' kriterier er helt uklare – samtidig med at universitetssektoren er kendetegnet ved at være relativt

lavtlønsområde - sektoren er det seneste årti overhalet af andre akademikere i statsadministrationen ..."

Rekruttering eller markedsværdi er ikke argumenter

Rekrutteringsargumenter kalder han for fjollerier: "Altså: Hvordan har det været muligt at besætte disse stillinger tidligere? Det er jo ikke Novo eller Danfoss eller den private sektor. De udvalgte dekaner er rekrutteret indefra et system, der er relativt lavtlønnet. Nogle får pludselig mere end 50 pct. mere i løn, selv om de ikke har fået flere kvalifikationer eller fundamentalt ikke skal lave andet end dekaner altid har gjort".

De nye topledere betales for at punke de ansatte til at indrette sig på de nye tiders værdier og målsætninger

Heller ikke argumenter om markedsværdi holder: "Det er da muligt, at nogle af dekanerne kunne gøre sig i den private sektor. Men det har de ikke gjort! Og hvordan vil du forklare, at det har været muligt at besætte nogle af disse stillinger til under 2/3-løn tidligere? Det kan kun forklares ved, at de personer, som vil besætte den type stillinger, foretrækker den offentlige sektor – så i praksis holder konkurrence-argumentet ikke".

Management-begrundelse: Halv-privatisering af universiteterne

Flemming Ibsen: "Jeg kan kun finde en rationel forklaring på den bratte stigning i lederlønninger: Den er udtryk for en bestræbelse på en vis udligning mellem offentlige og private sektor, dvs. at universitetet skal til at være halv-private firmaer! De ansatte skal generere værdi og overskud. Managementfilosofien og værdierne skal være som i den private sektor", siger professoren.

"Når en dekan går fra 600.000 til 1.000.000 i løn eller en institutleder går fra at få 400.000 kr. til 750.000, så er det jo et signal om, at lederen ikke skal gøre som ledere gjorde tidligere. Og de nye ledere skal betales for at gå forrest i privatiseringsprocessen. De betales for at punke de ansatte til at indrette sig på de nye tiders værdier og målsætninger".

Chefløn som lønlokomotiv

Fagforeningerne har hidtil set med positive øjne på højere lederlønninger, fordi disse kunne fungere som lønlokomotiv.

Men Ibsen mener, at lederlønningerne nu er løbet fra de meniges, så der er for stor afstand mellem lederne og de menige: Hvor der tidligere var sammenhæng mellem de meniges og lederens lønninger, så køres der nu ad to systemer, den faglige og den professionelle management. De to systemer er koblet af hinanden.

Forsker-fagforeningerne vil ved næste års overenskomstforhandlinger (2008-lønninger) kræve lønstigninger, bl.a. med henvisning til de eksploderede lederlønninger?

"Det er en illusion at tro på væsentlige lønstigninger til de menige universitetslærere. Der vil være få åbninger, Finansministeren vil køre en benhård lønpolitik for denne sektor. Der kommer højst lidt småkroner til 'ny løn', som der så skal konkurreres om", vurderer professoren.

"De højere lederlønninger skal i øvrigt betales et sted. Nogle skal vise tilbageholdenhed", slutter Ibsen. Som eksempel henviser han til de aktuelle forhold på sit eget universitet i Aalborg: "Mens der er 'lønfest' for rektorer, dekaner og institutledere, så oplever vi i Aalborg varsler om, at budgettet ikke hænger sammen og at der lurer fyringer på humaniora og samfundsvidenskab m.m. I det klima er det vanskeligt at argumentere for lønstigninger til de menige ..."

Samfundsdekanen nedvurderet

KU: Samfundsdekanen får det samme i løn som dekanen på det teologiske minifakultet. Også mindre end juradekanen, selv om samf er større og mere komplekst end jura ...

"Det må da være en fejl! Det er i hvert fald ikke rationelt begrundet ...", lyder arbejds-markeds- og lønforsker **Flemming Ibsens** kommentar til, at KU-samfundsvidenskabs dekan Troels Østergaard Sørensen skiller sig markant ud i sammenligning med de andre. Troels Østergaard Sørensen bliver snydt, idet han kun får trefjerdedele af de store fakulteters, selv om samfundsvidenskab har flere fagområder og flere studerende end fx medicin. Han får lavere løn end jura-dekanen på trods af, at samfundsvidenskab har flere studerende og mange flere lærerårsværk. Med 630 lærerårsværk får han ikke mere i løn end teologidekanen, der bestyrer et minifakultet, som blot har 80 årsværk (se **OVERSIGT side 10**).

Fagforening: Størrelse var eneste argument

Det har ikke været muligt at få KU-rektorens begrundelse for lønforskellen.

Over for fagforeningerne har KU fremført et kriterium under lønforhandlingerne, fortæller konsulent **Jens Vraa Jensen** fra DM: "Jeg har kun hørt universitetet argumentere, at det er fakultetets størrelse, som fastlagde lønniveau og -forskelle, hvorfor teologidekanen skulle aflønnes lavere end

de andre. Jeg har ikke hørt argumenter om rekruttering, markedsværdi eller lignende fra arbejdsgiversiden".

Ud fra den fremførte logik om størrelse skulle en logisk differentiering se således ud: Nat, medicin og humaniora i top, dernæst samfundsvidenskab, dernæst jura og noget efter de andre teologi ...

Tilbagegangsstillinger og særlige vilkår

Alle dekanerne har fået en tilbagegangsstilling som professor, bortset fra samfundsdekan Troels Østergaard Sørensen, der har fået tilbagegang til sin lektorstatus. Som overgang til dette er de garanteret et halvt års undervisningsfri for ajourføring på fagområdet.

(Dekanerne kan også beslutte om dennes stilling som lektor / professor skal besættes med en vikar i en tidsbegrænset periode, så fagområdet holdes ved lige).

Som et særligt ansættelsesvilkår har de fået indføjet en mulighed for at anvende op til 20 pct. af arbejdstiden til forskning og/eller undervisning. Spørgsmålet er dog, om der bliver tid hertil: Den ugentlige arbejdstid er 37 timer, men på linie med andre universitetsansatte er der ingen højeste arbejdstid ...

Danske rektorlønninger løber fra de svenske

Svenske toprektorere tjener betydeligt mindre end deres danske kolleger. Mens den danske topscorer på KU tjener 1,7 mio. kroner om året så tjener den svenske topscorer på det medicinske Karolinska kun 1,2 mio. d.kroner til sammenligning.

Og mens Rektor for Aarhus Universitet tjener 1,5 mio. kroner så tjener Gøteborg-rektoren kun 1,1 mio. d.kroner. Og mærkværdigt nok, så tjener Gøteborg-rektoren mere end rektor for Stockholms Universitet.

Det er også bemærkelsesværdigt, at direktøren for den svenske universitetsstyrelse ligger relativt højt som nummer tre på hitlisten.

Endelig fremgår det også af lønstatistikken, at mens de danske rektorlønninger er steget med 50 pct. det seneste år, så må svenskerne nøjes med mere beskedne 6,4 pct. (Kilde: SULFs lønoversigt i Universitetslæreren 27. marts 2006)

Sander: Ingen kriterier for rektorlønninger

Nogle rektorer ved universiteterne har fået en markant lønstigning på 50 pct. KUs Ralf Hemmingsen fik en total løn på 1.760.000 kr. og Aarhus' Lauritz Holm-Nielsen fik 1.500.000 (inkl. pension) ifølge FORSKERforums opgørelse.

Videnskabsministeriet har godkendt lønniveauet, og i Folketinget blev universitetsminister Helge Sander derfor spurgt, hvad der var ministeriets målestok for godkendelsen, fx offentlig lønskala, stillingsvurdering, analyse af ansvarsforøgelsen eller lign.?

Universitetsminister Helge Sander besvarede ikke spørgsmålet. Han anførte blot, at lønniveauet var en indstilling fra universiteternes bestyrelser. Og så tilføjede han, de nye rektorer er ansat "umiddelbart efter gennemførelse af ledelsesreformen og derfor har en række særlige opgaver samt, at de alle er ansat på åremål" (S5363).

Det blev ikke præciseret, hvad de "særlige opgaver" består i.

England: Lønstigning på 13,1 pct. over tre år

Forskerfagforeningens trussel om eksamensboykot, som kunne forsinke titusinders eksamensbevis, tvang arbejdsgiverne til realitetsforhandlinger om lønstigninger – og tvisten sluttede i midten af juli. Da stemte et flertal i den nye fagforening UCU (University and College Union) ja til at acceptere en lønstigning på 13,1 pct. i treårs perioden 2006-09.

Ja'et sluttede foreløbig en bitter og årelang lønstrid, hvor arbejdsgiverne har været ubøjelige. Men det er måske blot et pusterum, for UCU har allerede luftet, at man i efteråret 2008 vil påbegynde en ny lønkamp. (UCU fortolker aftalens sidste fase som, at der som minimum skal udbetales 2,5 pct., dvs. at den samlede lønstigning kan blive større end måltallet 13,1 pct.)

Den 'militante' støtte til en ny lønstrid har opbakning blandt hver tredje medlem, som stemte nej til forhandlingsresultatet. Nej-fronten har i den seneste måned bittert påpeget, at 13,1 pct. slet ikke løser de alvorlige lønproblemer på engelske universiteter, hvor der tilmed er mange fuldtidsundervisere på midlertidige kontrakter.

Arbejdsgiverne prøvede at splitte universitetslærerne med et forslag om lokale forhandlinger i stedet for centrale. Det kunne betyde, at ansatte ved de store vel-etablerede universiteter kunne se frem til en lokal lønfordel...

Lederløn i top - hvad med de meniges ...

Lektor LEIF SØNDERGAARD, fmd. for Universitetslærer Landsklubben i DM

Det er glædeligt, at det er lykkedes fagforeningerne at forhandle en høj løn til universitetsrektorer og dekaner – og vi forventer da også, at institutlederne følger med i de kommende måneder.

FORSKERforum har over de seneste numre fortalt, at rektorer og dekaner har fået 50 pct.'s lønstigning. Det er et drastisk hop, og selv om disse toplønninger ser store ud i tal, så er de jo ikke urimelige i forhold til den organisation, de skal lede – set i forhold til den private sektor. Når f.eks. KU's rektor får en årsløn på 1,75 mill. kr om året, så skal det sammenholdes med, at han skal lede en organisation med en årsomsætning på 4 mia. kr, over 7000 ansatte og 32.000 studenter (fra "KU i tal 2005").

Det er ikke nogen hemmelighed, at fagforeningerne kæmpede for at bevare de valgte ledere. Men når det ikke kunne lade sig gøre, så ønsker vi selvfølgelig de bedst mulige ansatte ledere. Og dermed også sagt at vi ønsker, at der skal stilles store krav, hvoraf følger at de selvfølgelig skal have en løn, der matcher de store krav, og at universitetet kan tiltrække de rette personer.

Det er også glædeligt, at der er mere fokus på de offentlige lederlønninger. Ugebrevet A4 konstaterede (d. 14/8) at de generelt er underbetalte i forhold til det private. A4 havde fået tre leder-rekrutteringsfirmaers analyse af lønnen for en række ledere i den offentlige sektor, herunder i undervisningen. Konsulenterne sagde, at det er med ledere som med forbrugsvarer: **Generelt betragtet får man den kvalitet, man betaler for;** man får altså dårligere ledere i det offentlige end i det private, fordi man ikke ønsker at betale en konkurrencemæssig attraktiv løn.

Onde tunger vil selvfølgelig påstå, at man ikke ved om lederne er pengene værd før vi har set dem i funktion! Det er for så vidt korrekt, men her må man have tillid til at de bestyrelserne, som har forhandlet toplønningerne, vil fastholde høje kvalitetskrav og skaffe sig af med de ledere, der ikke kan honorere de krav, der stilles. Med universitetslovens centralisering af ledelsen på universiteterne er det for de ansatte vigtigere end nogensinde, at det er de rette personer,

der sidder i ledelsen. Vi vil have ledere, der kan inspirere, være visionære, have forståelse for grundforskningens natur og vekselvirkningen mellem forskning og undervisning. Og ikke mindst, at i en vidensorganisation er **medarbejdernes medindflydelse** afgørende for en høj kvalitet i outputtet: forskning og undervisning. Men her er jeg igen i gang med at argumentere for attraktive lederlønninger.

Skeptikere vil hævde, at den høje løn jo skal tages et sted fra, og da institutionerne ikke får flere penge, så skal toplønninger til toppen betales af driften, dvs. af aktiviteter og af de meniges lønninger. Det er da korrekt, og argumentet kan politikerne kun modsige ved at bevilge flere grundbevillinger til institutionerne.

Logikken bag de nye toplønninger er, at disse er udtryk for at forskningssektoren tydeligvis tillægges større samfunds betydning. Og så må konsekvensen nødvendigvis være, at også de menige lønninger skal have et løft!

De voksende toplønninger har også ført til spørgsmålet, om disse vil fungere som "lønslokomotiv" for de meniges lønninger.

Arbejdsmarkedsforsker Flemming Ibsen har fremført, at det markante løn suspenderer kendte mekanismer i systemet. Der er simpelthen blevet for stor afstand mellem toplønningerne og så de meniges løn: Hvor der tidligere var en sammenhæng mellem lektorens, professorens, institutlederens, dekanens og rektors lønninger, så kører man nu ad to systemer. Hvor lønniveauerne tidligere var fastlagt efter universitetets indre målestok, så måles topniveauet nu efter målestokke udenfor universitetet (FORSKERforum 195).

Konstateringen af at de kendte lønlogikker er suspenderet er for så vidt korrekt, hvis man alene tager udgangspunkt i, at det meget store gab mellem de nye lønninger og lektorlønnen ikke kan udlignes jf. den gamle

løn-målestok! Men samtidig skal vi holde fast i, at logikken bag de nye toplønninger er, at disse er udtryk for at forskningssektoren tydeligvis tillægges større samfunds betydning. Og så må konsekvensen nødvendigvis være, at også de menige lønninger skal have et løft!

Vi kan derfor kun være enige med ledelsesforsker og professor Kurt Klaudi Klausen (se næste side: "**Stort ansvar – stor løn**"), når han siger, at fagforeningerne må fastholde politikerne / arbejdsgiverne på retorikken om Danmark som "vidensamfund". En sådan vision er jo ligegyldig, hvis politikerne ikke giver landets fremmeste vidensinstitutioner ressourcer til at udvikle sig.

Vi kan også kun erklære os enige med professoren, når han kalder universiteterne lavtlønsområde og konstaterer, at det ikke er nok at spise de menige universitetslærere af med småtillæg, dvs. at vi skal konkurrere om "ny-løn"-tillæg, hvor kun få får en mindre lønstigning, mens andre intet får, og bundniveauet ikke hæves.

Mere ubehagelig er selvfølgelig professorens opsang til fagforeningerne om at være medskyldige i den stagnerende løn til de menige. Hertil kan kun siges – uden at det skal lyde som en dårlig undskyldning – at forskerne er løbet panden mod en mur i årevis: Dels i det interne AC-system, hvor universitetslæreres og sektorforskeres rimelige lønkrav har lavere prioritet end andre akademikergrupper og derfor ikke kom til realitetsforhandling. Og dels hos arbejdsgiverne, som nærmest går ud fra, at universitetslærere er engagerede mennesker, hvor den faglige interesse bærer lønnen i sig selv.

Men det må universitetsfagforeningerne jo lave om på ved næste overenskomstforhandling!

(Til orientering: Optakten med indsamling af krav starter her i efteråret. Og efter planen skal AC rette sine krav til i efteråret 2007, hvorefter kravene skal forhandles med arbejdsgiverne. Nye overenskomster – forhåbentlig med mærkbare lønstigninger til sektoren – træder i kraft 1. april 2008.)

Sidste nyt – se www.forskerforum.dk

Stort ansvar – stor løn

Endelig betales universitetstoppen for deres ansvar, mener ekspert i offentlig organisationsteori. Nu mangler der bare en lønstigning til de menige på universitetet ...

"Lederlønnene har været alt for lave, ekstralønnen har været symbolsk. Stort ansvar – lille løn! Så 1,75 mio. kr. i løn til KUs rektor er slet ikke for meget. 2 mio. i årsløn ville slet ikke være for meget, hvis man ser på det samlede ansvar for økonomi, mange medarbejdere, strategisk tænkning osv. Og opgraderingen burde gælde ned igennem universitetssystemet, dvs. for dekaner og institutledere. Der skal pondus til at træffe ubehagelige beslutninger...", siger **professor Kurt Klaudi Klausen**.

Som ekspert i offentlig organisationsteori mener han, at ledelse betyder meget, også i en vidensorganisation som et universitet, hvor medarbejderne er "selvledede":

"Jeg tror meget på ledelse. Jeg har set eksempler på intitutter og fakulteter, der er kørt i sæk af dårlige ledere, så de blev sat under administration. Omvendt blomstrer andre forskningsmiljøer på grund af god ledelse. De kan opnå resultater, som ellers ikke ville komme, fordi lederne er i stand til at prioritere, at opstille krav og strategier", siger han. "Hermed siger jeg ikke, at lederen skal styre den enkeltes forskningsproces, men sætte retning og prioritere. Det kan man ikke forlange, at den enkelte medarbejder eller medarbejdergruppe gør. Der skal nogle til at orkestre".

Moderne ledelsestænkning slået igennem

"Den højere løn til universitetets topledere er udtryk for, at den moderne ledelsestænkning langt om længe er slået igennem i den sektor – at valgte lederne ikke længere skal være de meniges forlængede arm og at de ikke længere kun skal fungere som varetagere af fakultetets interesse, men også forstå sig som en del af universitetet", mener Klaudi. "Man kan sige, at universitetsverdenen har sovet Tornerosesøvn. Hvad angår indførelse af management og kontraktstyring er de bagefter i forhold til moderniseringen af den offentlige sektor".

Universitetet har således svært ved at rekruttere de bedste ph.d.'ere, fordi man hverken kan garantere dem en fast stilling eller en god løn!

Menige universitetslærere sattet bagud

"Som lønstrukturen er nu, kan man se frem til et kvalitetsproblem på universiteterne om 10-15 år, fordi man ikke rekrutterer og ansøger de bedste til at gøre karriere i systemet", mener han.

Et af problemerne er, at universitetsområdet er blevet et relativt lavtlønsområde:

"Lønnen er relativt lav sammenlignet med andre akademikere: Vi kan se, at de mest kvalificerede kandidater – som universitetet jo gerne vil rekruttere – går ud i den private sektor og ret hurtigt får en højere løn end deres gamle lærere! Universitetet har således svært ved at rekruttere de bedste ph.d.'ere, fordi man hverken kan garantere dem en fast stilling eller en god løn! Og sammenligner man med lønningerne i staten – kontorchefer og specialkonsulenter m.fl. – så var lønnen stort set den samme for 10-20 år siden, men nu er universiteterne sattet bagud", forklarer han.

Også grupper udenfor den akademiske verden er godt med: "Seminarlærere tjener stort set det samme, uden samme uddannelse og ansvar. Ja, det er faktisk min fornemmelse, at en lærer ved handelsskoler via tillæg får en højere løn".

Højere lederløns: En eller anden afsmitning på de menige

Når chef lønningerne eksploderer, følger de menige lønninger så med?

"Der er ingen direkte afsmitning, det er jo to forskellige kategorier. Men alt andet lige, så må man da gå ud fra, at højere løn til lederne har en eller anden afsmitning. Arbejdsgiverne vil sige, at der jo allerede er mulighed for højere løn via 'ny løn'-systemet, men rammerne er små, så det kan højst give mindre tillæg til enkelte medarbejdere. Der er reelt behov for at grund- eller bundlønnen hæves, hvis politikerne, Globaliseringsrådet, rapport efter rapport osv. skal tage retorikken om 'vidensamfund' alvorligt, for universitetet er en helt central institution i dette vidensamfund".

Når Klaudi skal give en forklaring på, hvorfor universitetslønningerne er sattet agterud, så er hans grundforklaring, at fagforeningerne for længe har holdt fast i de traditionelle forestillinger om at ledernes lønninger ikke skal ligge alt for langt fra de menige medlemmers:

"Ingen fagforeninger har åbenbart villet kæmpe for højere lønninger til universitetslærerne, mens kontorchefer og specialkonsulenter har evnet det. Og hvis nogle siger, at kontorcheferne i staten har fået mere på grund af 'borgmester-effekten' – fordi de er tættere på bevillingsgiverne – så kan jeg jo bare svare, at sådan var det også for 10-20 år siden".

Universitetsfagforeningerne har ikke været hårde nok

Fagforeningerne vil hævde, at de har rejst lønspørgsmålet ved hver eneste overenskomstforhandling, men blot er blevet afvist af arbejdsgiverne?

"Så må de jo ikke have været overbevisende eller hårde nok – eller også er de blevet nedprioriteret, når AC skulle prioritere deres

medlemmers krav", svarer Klaudi. "Arbejdsgiverne kan hævde, at sektoren åbenbart har tabt samfunds betydning i forhold til andre sektorer. Men her må universitetsfagforeningerne være meget mere udfarende og tage politikerne på ordet, når de taler om vidensamfund, om at højere viden-niveau kræver højere uddannelse osv. Hvordan kan politikerne opstille mål, når de ikke vil afsætte de ressourcer, det koster ..."

Klaudis råd til universitetsforhandlerne?

"Måske har de været for amatøragtige? De må jo henvise til, at når universitetslederne får højere lønninger, så må det jo være udtryk for en anerkendelse af disses og sektorens betydning! De må fastholde modparten på retorikken om 'vidensamfund'! De må overbevise modparten om, at universitetet og samfundet får et kvalitetsproblem om 10-15 år; New Zealand og Australien har oplevet 'brain-drain', fordi lave lønninger jog intelligensia'en til USA. Og så må de måske acceptere mere differentierede lønninger, samtidig med at bundniveauet hæves. Men først og fremmest må de altså gå hårdere til modparten med deres rationelle krav..."

Sander: Udviklingskontrakterne var skam frivillige

Alle universiteter har nu fået godkendt deres udviklingskontrakter.
Nogle lavet med mere ført hånd end andre

I majnummeret af FORSKERforum udtalte formanden for Rektorkollegiet, Jens Odders-hede, at "universitetets almene målsætning-er nogen steder er blevet påklistret mere kontante succesmål, som er ministeriets ønske".

Centralstyringen afvises af **universitetsminister Helge Sander**. Hvad der står i universiteternes udviklingskontrakter har ikke været styret af ministeriet: "Det har for ministeriet været væsentligt, at det er universitetets egen fastsættelse af kontraktens strategiske fokusområder, der er lagt til grund for ministeriets dialog med det enkelte universitet. Dialogen har også omfattet de kvantitative succesmål, som skal skabe mulighed for en opfølgning på målene" (S4893).

Nogle universiteter har brokket sig over, at ministeriet stillede krav om detaljerede succesmål i udviklingskontrakterne, som dermed stramt binder aktiviteterne – og modarbejder den autonomi og frihed, som Regeringen påstår, at de nye bestyrelser har fået.

Men denne påstand afvises lakonisk af universitetsministeren: "Der er ikke tale om detaljerede udviklingskontrakte", blot at universiteterne forpligtes til at sikre "såvel kvaliteten som omfanget af deres indsats" (S4235).

DPU-rektor: Vi fik dikteret resultatmål af Haarder

Mens universitetsminister Sander hævder, at udviklingskontrakter skam var frivillige, så får man en helt anden historie, når man læser **DPU-rektor Lars Henrik Schmidts** årsberetning, der kan læses som en kraftig protest mod regeringens politisering af universiteterne.

Rektoren fortæller, at undervisningsminister Bertel Haarder blandede sig direkte i DPUs udformning af udviklingskontrakt, fordi han vil have DPU til at forske i hans folkeskoler. DPU fik pludselig to ministre: En universitetsminister og en interesseminister!

Udviklingskontrakten skulle herefter ikke tale om indhold, men om resultatmål, fortæller Schmidt om møder med ministerierne: "Ved disse møder med embedsmænd uden et anstændigt kendskab til forskning, fik vi at vide, at DPU som det første af de danske universiteter skulle lave en resultatmålskontrakt. Det gjorde vi så, og i dag står DPU med en såkaldt udviklingskontrakt, der langt fra dækker alle de områder, som der forskes i ved DPU". (Rektors beretning for 2005).

DTU fik fordel af forhalingsmanøvre

Rektor Lars Pallesen på DTU smølede med afleveringen af deres udviklingskontrakt. Videnskabsministeriet ventede i månedsvis på DTUs udspil: "Jeg ved ikke hvad der foregår – men det har i hvert fald ingenting at gøre med ministeriet, for vi venter stadig på DTUs udspil", forklarede en embedsmand til FORSKERforum i maj.

Men derefter fik DTUs ledelse af uvisse grunde meget travlt: Pludselig indleverede bestyrelsesformanden et udspil den 6. juni – såmænd dagen før dette skulle endelig godkendes af på DTU-bestyrelsens møde!

Og DTUs ledelse – som i interne møder havde brokket sig over ministeriets krav om opstilling af "kvantitative resultatmål" – forhalede processen til sidste sekund, hvor der blev indleveret et udspil, som var rensset for kontante resultatmål. Mens andre universiteter har måttet æde publiceringskrav m.m. så slipper DTU med meget bløde krav, fx "3. Målet er, at kvaliteten af de studerende, der optages, fortsat er høj".

DTU var det eneste universitet, som manglede. Ved at forhale processen til det allersidste opnåede DTU-ledelsen at lægge pres på ministeriet, som ikke ville beskyldes for at forsinke processen. Så universitetsministeren universkrev DTU-ledelsens udspil et par dage efter ...

(Se universiteternes udviklingskontrakter 2006-2008 på www.vtu.dk).

Andersen søgte på et stillingsopslag adjunkt / lektor på Syddansk Universitet. Han søgte for en sikkerheds skyld på begge, dvs. primært lektoratet, men hvis han ikke blev kendt kvalificeret hertil, var han villig til at tage adjunkturet også.

Han kunne glædeligt overrasket konstatere, at han blev bedømt lektorkvalificeret. Men stillingen fik han ikke "...på baggrund af en samlet vurdering af de faglige kvalifikationer, der er belyst i bedømmelserne, samt de efterfølgende samtaler", meddelte dekanen ham.

Bedst kvalificerede forbigået

Andersen fik samtidig at vide, at ansættelsesudvalget havde besluttet at ansætte Bertelsen (*navne i artiklen er opdigtede, red.*) i en adjunkt-stilling. Og så begyndte han at undre sig, for Andersens faglige meritter er på alle områder over Bertelsens. Hvorfor var instituttet ikke gået efter at ansætte den bedst kvalificerede?

Han undrede sig godt nok over, at SDU-folkene under ansættelsessamtalen havde spurgt, om han var villig til at flytte til Odense. Der blev spurgt nærmest lidt undskyldende, for bopælskriterium var jo ikke noget, som fremgik af stillingsopslaget.

Men måske var det en fejl, at han havde sagt, at han ikke ville flytte til Odense. Han har sin familie i Århus, og halvanden times pendling skulle vel ikke være et problem.

Fralagt "på baggrund af en samlet vurdering"

Andersen klagede for at få en begrundelse. Som bilag til klagen vedlagde han en faglig sammenligning mellem hans og Bertelsens faglige meritter, og der viste sig uomtvistelige forskelle.

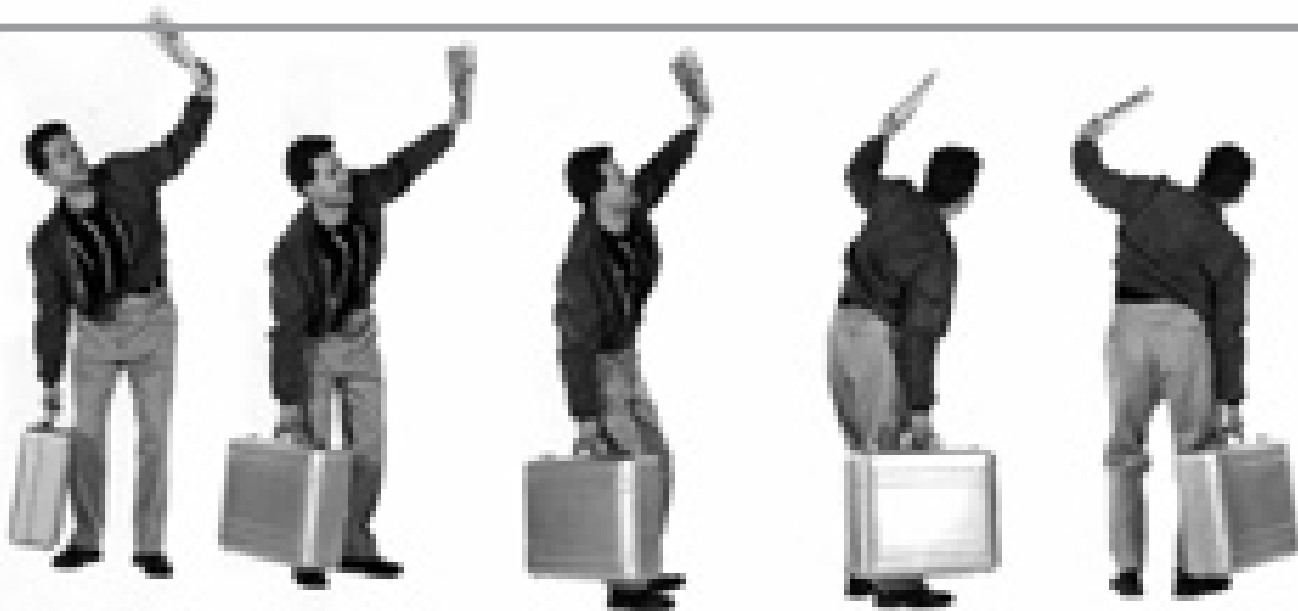
"Men det var ikke muligt at få dekanen – som udnævnte min konkurrent - til at tage stilling til, hvorvidt jeg er mere kvalificeret end den anden ansøger. I stedet har han henvist til uklare forhold som formbarhed og planer for ansættelsen, som ikke har noget med det faglige at gøre. Sagens substans og fakta samt bedømmelsesudvalgets konklusion inddrages stort set ikke".

Dekanen svarede, at Bertelsen er den, som "på baggrund af en samlet vurdering" bedst vil kunne bidrage til instituttets videre udvikling og kan indgå i det daglige arbejde på instituttet. Det tolker Andersen som, at Bertelsen – der *ikke* kommer fra Odense – faktisk har indvilget i at flytte til Odense for at indgå i det tre-årige adjunktur.

Og så konstaterede SDU i øvrigt, at der ikke er begået retlige fejl i ansættelsesforløbet, hvorfor Andersen egentlig ikke har ret til at klage, fordi der kun kan klages over "retlige fejl".

Er du villig til at flytte til Odense?

Ansøger til et lektorat / adjunktur spurgt under en ansættelsessamtale på SDU. Nej, og fik ikke stillingen, selv om han var den mest kvalificerede. Må bopælskriteriet afgøre en stillingsbesættelse? Og må SDU spørge til private forhold?

Søgte på falske præmisser

Da han efterfølgende klagede til SDU-rector Oddershede, svarede denne, at en stillingsbesættelse altid er "... en *helhedsvurdering: De faglige meritter tæller tungt i denne forbindelse, men de er ikke eneafgørende. Muligheden for at skabe et levende og tilstedeværende fagligt miljø på stedet tæller også*".

Hertil siger Andersen: "Rektors tunge vægtning af de faglige meritter modsiges af forløbet: De faglige meritter kan umuligt tælle tungt i dette tilfælde, eftersom jeg er mere kvalificeret på alle punkter end Bertelsen. De faglige kvalifikationer har altså slet ikke betydet noget ..."

Han føler sig holdt for nar, fordi han har søgt på falske præmisser.

Ikke-faglige kriterier skal ikke begrundes ...

Ansættelsesbekendtgørelsens bredde gør, at dekanen har frit spillerum til at vægte alle andre kriterier end netop fagligheden. Ifølge bekendtgørelsen må offentligheden ikke vide, hvem der har søgt en stilling, ansøgerne må ikke vide hvem der ellers har søgt og ansøgerne må ikke se bedømmelserne af de andre. Bedømmelsesudvalget må ikke prioritere ansøgerne, men skal kun vurdere om ansøger er kvalificerede. Herefter kan dekanen suverænt vælge blandt de "kvalificerede".

Dekanen kan således blandt de kvalificerede vælge efter **andre kriterier end faglighed**, og han behøver heller ikke at begrunde sit valg nøjere.

"Det er da utilfredsstillende som ansøger, at man ikke får en faktisk begrundelse for valget af en kandidat frem for én selv, når systemet selv hævder, at udvælgelse sker efter faglige kvalitetsvurdering", mener Andersen. "Den manglende prioritering

af ansøgerne bør følges op af et seriøst og fagligt orienteret ansættelsesudvalg. Ellers forsvinder alle videnskabelige kriterier ud i det blå. Det er netop, hvad der skete her. Ikke faglige kriterier som bopæl inddrages, og det er ikke sagligt", siger han.

Må bopælskriteriet afgøre en stillingsbesættelse?

Først efter afslaget studsede han over, at han under ansættelsessamtalen blev spurgt, om han var villig til at flytte til Odense. Det fremgik ikke af opslaget, og indføjelset af en sådan betingelse ville også begrænse SDUs muligheder for at rekruttere, især til et tidsbegrænset 3-årigt adjunktur.

"Bopælskriterium fremgik ikke at opslaget. Og der var ved ansættelsessamtalen slet ikke tale om, at flytning af min bopæl fra Århus var **en betingelse** for ansættelse, tværtimod blev spørgsmålet nærmest stillet undskyldende. Men af dekanens og rektors svar om 'tilstedeværende fagligt miljø' fremgår jo, at det faktisk har været et kriterium – måske det afgørende?", slutter Andersen:

"Min konklusion er derfor, at SDU sætter bopæl højere end videnskabelige kvalifikationer ..."

Funktionærloven: SDU måtte gerne spørge

Arbejdsgiverne har ikke forbud mod at spørge til en ansøgers fritids- eller personlige forhold under en ansættelsessamtale. Ifølge funktionærloven eller anden lovgivning er der ikke direkte begrænsninger i arbejdsgiverens ret til at stille spørgsmål til ansøgerne, også om private forhold. Ansøgeren kan jo nægte at besvare spørgsmålene! (Iflg. Svenning Andersen, 2004).

Selv om indføjelset af bopælskriterium er en aldeles afgørende social faktor – som fx graviditet - i en ansættelses-situation, så

er der således ikke forbud mod at spørge i en ansættelsessamtale. Ligestillingsloven angiver derimod, at kvinder ikke har oplysningspligt herom, hvilket er det samme som at der er forbud mod at spørge herom (fordi spørgsmålet er unødvendigt!).

SDU-personalechefen: Hensigtsmæssig bopæl

"Jeg synes da det er helt i orden, at man stilles spørgsmål om bopæl ved en stillingsbesættelse, men jeg er da helt klar over, at det ikke må indgå som et afgørende kriterium", siger **SDU-personalechef Herluf Petersen**. "Man skal tænke på, at ved ansættelsen indgår også en vurdering af den personlige side, samarbejdssevner og personlige kompetencer m.m. Og vi synes da det er hensigtsmæssigt, at folk ikke har langt til tjenestestedet, fordi det gør det nemmere for dem at deltage i instituttets sociale liv. Men det er ikke det samme som at stille det som ansættelsesbetingelse".

På SDU har man mange pendlere, måske 50 fra Århus og 100 fra København.

Men hvis bopælskriteriet indgår i helhedsvurderingen, hvorfor fremgår det så ikke af stillingsopslaget, fordi det er et centralt socialt kriterium?

"Det er blot een blandt flere faktorer, der kan spille en rolle i helheden. Men udgangspunktet er jo fortsat de faglige kvalifikationer..."

Trods personalechefens bemærkninger er den lektorbedømte Andersen ikke meget klogere: "Jeg skulle altså have lojet og sagt ja? Eller svaret undvigende på spørgsmålet – 'at det havde jeg ikke taget stilling til'. Så var jeg måske lektor på SDU i dag", funderer Andersen. I bagklogskabens klare lys.

jø

Naturvidenskab og teknik s

- viser overraskende tal for fordelingen af offentlige forskningsbevillinger 1993-2

De offentlige bevillinger til samfundsvidenskab og humaniora vokser og vokser – mens naturvidenskab, teknisk videnskab og jordbrugs- og veterinær videnskab på det nærmeste er stagneret gennem de seneste år.

Det fremgår af tal fra Dansk Center for Forskningsanalyse på Aarhus Universitet. Med 1993 som udgangspunkt (index 100) kan man se hvordan bevillingerne har udviklet sig frem til 2004. Tallene viser, at samfundsvidenskab i dag befinder sig på index 210 – det vil sige at området har lidt mere end fordoblet sine midler. Mens humaniora ligger på index 162.

Naturvidenskab er i samme periode nået op på index 128, mens teknisk videnskab ligger på index 120 og jordbrugs og veterinær videnskab ligger på index 127 – og sundhedsvidenskab på 144.

Naturvidenskab: Skævvridning

Dekanen på det naturvidenskabelige fakultet på Aarhus Universitet, **professor Erik Meineche-Schmidt**, mener, at tallene sætter den senere tids forskningsdebat i perspektiv:

”Vi er blevet tudet ørene fulde om, at man var ved at skævvride forskningssektoren ved at satse på teknik og naturvidenskab – men det behøver man åbenbart ikke bekymre sig over.”

”Jeg er overrasket over tallene. Og selv om de kan være svære at tolke præcist, er der ingen tvivl om tendensen. Nemlig en skævvridning mellem hovedområderne. For naturvidenskab og de tekniske videnskaber ser vi en beskeden fremgang – mens sam-

fundsvidenskaberne og humaniora er gået langt mere frem end de andre. Konklusionen må være, at der ikke er så megen grund til bekymring fra samfundsvidenskab og humaniora.”

Samfundsvidenskab: Det lave udgangsniveau

Dekanen fra det samfundsvidenskabelige fakultet i Århus, **professor Svend Hylleberg** er glad over at udviklingen går i den rigtige retning:

”Tallene er overraskende – men skal naturligvis ses i sammenhæng med det lave udgangspunkt [for samfundsvidenskab]. En del af forklaringen findes i af studentertallet – det er jo næppe nogen hemmelighed, at de er faldet hos mange af de andre.”

”Men det er kun glædeligt, at der er blevet rettet op på den enorme skævdeling af midlerne, som der var og er stadig er – og som udelukkende er begrundet i sædvane. Der er stadig nogle, der tror, at vores velstand bygger på teknik – men det gør det overhovedet ikke. Den hviler på godt købmændskab og god tilpasningsevne. Der er kun regeringen der insisterer på at det er teknikken, der tæller – så den udvikling [i fordeling af forskningsmidler, red] vi har set de senere år, burde ske i endnu højere grad, end den har gjort hidtil,” siger Svend Hylleberg.

Nat toppede i 1999

Tallene omfatter alle offentlige bevillinger til forskning og udvikling. Både basisbevillinger og midler fra forskningsråd, grundforsk-

ningsfond etc.. – men altså kun offentlige penge.

Flere dekanerne gør opmærksom på, at man skal være varsom med den form for statistik. Der er mange usikkerhedsmomenter. Og man kan ændre resultatet ved at lægge snittet et andet år. For eksempel ser man at naturvidenskabs bevillinger topper i 1999 – med index tal 137 – og altså siden er faldet til 128

Humaniora topper i 2003 med index 174 og falder så til 164 – hvilket også viser, at forskellene fra år til år kan være ret store.

Væksten i samfundsvidenskab synes dog – bortset fra små fluktuationer – at være den mest konstante tendens i alle årene. Omvendt med naturvidenskab, jordbrugs- og veterinærvidenskab og de tekniske videnskaber – altså de områder, som ellers i offentligheden fremhæves som dem der skal sættes på, hvis vi skal klare os i den globale konkurrence.

I kroner får nat stadig mest

For **Nils O. Andersen**, siden maj dekan for Det Naturvidenskabelige Fakultet i København og inden da leder af Niels Bohr Institutet er der intet overraskende i tabellen:

”Tallene bekræfter mit indtryk af, at samfundsvidenskab og humaniora bevillingsmæssigt står meget stærkt i Danmark – og at den position er udbygget gennem de senere år – mens naturvidenskab, teknik, jordbrug og til dels sundhed har oplevet beskedne stigninger eller ligefrem stagnation.”

”I Danmark har man valgt at satse, som

Sakkede bagud

2004. Samfundsvidenskab scorer stigningen

man har – hvis det ellers er et bevidst valg. Det kan man jo spørge politikerne om. For som regel hører man jo, at der især satses på naturvidenskaberne.”

Ser man på bevillingerne i kroner tegner der sig et andet billede. Sundhedsvidenskab og naturvidenskab scorer de fleste midler.

I 2004 fik naturvidenskab 2,82 milliarder offentlige støtted kroner. Mens samfundsvidenskaberne fik 1,5 milliarder

og humaniora 1,4 milliarder og de tekniske videnskaber 1,5.

Ifølge Nils O. Andersen er det tankevækkende at samfundsvidenskaberne i dag får lige så mange midler som de tekniske videnskaber – mens der i 1993 var en halv milliard kroner til forskel mellem de to.

TKW

Aalborg: 13 lærere fyret

15 ansatte på humaniora - herunder 13 professorer eller lektorer - har fået varslet en fyring fra årsskiftet. Fyringerne sker samtidig med, at universitetets ledelse endnu ikke har kunnet præsentere et budget for 2006. Hvordan kan man fyre uden at kende budgettet?

”Der er skåret ned i tre år. Nu er opsparingen på fakultetet brugt, så en simpel prognose fortæller, at vi i 2008 ville få et underskud på 7-8 millioner kr. – og bestyrelsen har krævet, at budgettet skal være i balance til den tid”, svarer dekan Ole Prehn.

Dekanen forklarer underskuddet med, at der er for mange medarbejdere eller at de studerende består for få eksamen: ”Vi har et passende antal studerende og indskrivninger, men de udløser for få taksameterkroner, og frafaldet er for stort. Og så er humanioras taksametre jo generelt alt for lave”.

I Folketinget siger Enhedslistens Per Clausen: ”Regeringen hykler, når de taler om ’uddannelser i verdensklasse’ samtidig med at man har skåret på bevillingerne pr. studerende. Nu kommer konsekvenserne klart frem: Nedskæringer, fyringer og dårligere undervisning.

Per Clausen er valgt i Aalborg, ligesom videnskabsminister Sander og AAUs bestyrelsesformand Frank Jensen.

Studentertal styrer bevillinger ...

De unges studievalg smitter af på politikernes forskningsbevillinger

De unge styrer forskningen igennem deres uddannelsesvalg, mener dekanen for Det Humanistiske Fakultet på Københavns Universitet, **Kirsten Refsing**, på baggrund af en tabel over offentlige forskningsmidler, hvor der skelnes mellem intern og ekstern finansiering. Tabellen er fra Dansk Center for Forskningsanalyse på Aarhus Universitet.

Med intern finansiering menes universiteternes basismidler, mens der med eksterne menes penge fra f.eks. forskningsråd og grundforskningsfond.

Her ligger naturvidenskab med en intern på 61-66 procent. Teknisk videnskab ligger endnu lavere – med en intern finansiering på 55-62 pct. Omvendt med samfundsvidenskab der ligger med intern finansiering på 72-76 pct. og humaniora med en intern finansiering på 76-78 pct.

De unge søger humaniora

Eller sagt på en måde: Samfundsfag og humaniora får en større del af sine penge fra basismidler, hvilket blandt andet kan forklares ved højt studentertal, der medfører ansættelse af lærere, der igen udløser forskningstid.

”Tallene viser, hvor meget samfundet bruger på de forskellige hovedområder, men de afspejler i lige så høj grad uddannelsespolitikken – altså hvilke uddannelser, de unge vælger, og hvor mange lærere der på den baggrund bliver ansat,” siger dekanen.

”Man kan ikke sige, at samfundet har valgt den humanistiske forskning. Men det er de humanistiske uddannelser, der bliver søgt. Det udløser også forskningspenge og det viser sig i tabellerne. Der er ikke noget underligt i, at det går sådan, så længe regeringen lader de studerende selv spadserer rundt i systemet med penge.”

Danmark toppe indenfor humaniora

Store forskelle på hvordan landene bruger deres offentlige forskningsmidler.

Rundt om i verden er der stor forskel på, hvordan man fordeler midlerne mellem de forskellige hovedområder, fremgår der af tal fra OECD.

For eksempel bruger USA 40 pct. på naturvidenskab, Tyskland 30 pct., Danmark 33 pct. og Sverige kun 19 pct.

Til gengæld bruger svenskerne 26 pct. på de tekniske videnskaber mod Danmarks 14 – hvilket måske tyder på at måden man skelner mellem naturvidenskab og teknisk videnskab kan variere fra land til land.

Lægger man de to tal sammen får man at Danmark bruger 47 pct. - mod 45 pct., i Sverige. USA bruger 55 pct. og Tyskland 50. Finland bruger også 47 procent, mens Japan ligger nede på 36 pct.

Når det gælder humaniora ligger Danmark i top med 17 pct., fulgt af Norge med 11 pct., Finland med 8 pct. og Sverige med 6 pct.

Norge toppe inden for samfundsvidenskab med 22 pct, Danmark og Finland satser 18 pct. og Sverige 22 pct. Tyskland ligger på 9 pct. USA på 6 pct.

Og så ligger Danmark ifølge OECD i hunden når det gælder relativ satsning på sundhedsvidenskab. Danmark bruger kun 12 pct. af de offentlige midler på dette område, mod 31 i USA og 30 i Sverige og Norge.

Tallene er fra 2001 og skal ifølge Videnskabsministeriet tages med visse forbehold. Der kan være forskelle på, hvordan man opgiver forskningsindsatsen.

TKW

RUC: Tillidskontrol

På RUC introducerede i august en helt ny tillidskontrol på danske universiteter: Mistro til RUC-ansatte fører nu til, at personer, der indtræder i institutleder-ansættelsesudvalg, skal underskrive en ”erklæring om fortrolighed”. Uden at der henvises til lovgrundlaget (forvaltningsloven) skal der skrives under på, at udvalgsmedlemmet vil tie med ”information eller viden” fra ansættelsesudvalget. Ledelsen truer med, at brud på tavshedspligt kan føre til straf jf. straffeloven.

Tavshedspapiret er så bredt formuleret, at det kan opfattes som et forsøg på at indføre en gråzone / en ’udvidet tavshedspligt’. Men den går ikke, siger forvaltningsretseksperter, for tavshedspligten omfatter kun lovens almindelige tavshedspligt (forvaltningslovens par. 27, stk.2). Et udvalgsmedlem må således gerne fortælle om sine egne synspunkter i udvalget, så længe ansøgeres identitet ikke afsløres. Et udvalgsmedlem må også gerne fortælle omverdenen, at han er uenig med udvalgsflertallet (jf. kommunal praksis). Det er næppe heller tavshedsbelagt, hvis et udvalgsmedlem udtrykker, at en udvælgelsesproces har været politiseret eller udsat for et usagligt ledelsespres.

Ifølge forvaltningsretten og arbejdsretslig praksis er det imidlertid uklart, om RUCs rektor fx kan nægte at udnævne en vip'er, som det videnskabelige personale har udpeget til udvalget, fordi den pågældende ikke vil skrive under på tavshedspapiret med henvisning til at denne skam kender og selvfølgelig vil overholde gældende regler?

Den nye praksis blev problematiseret ved et HSU-møde. Nogle undrede sig over, hvad der er formålet med tavshedsunderskriften, for ledelsen kunne som tidligere nøjes med at orientere om gældende tavshedsregler. Tavshedsunderskriften ses i det perspektiv som et forsøg på at skræmme RUCs ansatte til at holde lav profil...

England: Universitetsfriheden truet

Fire ud af ti universitetslærere føler, at deres frihed til at udtrykke kontroversielle og upopulære meninger er under pres, fortæller en rundspørge blandt engelske universitetslærere.

Mere end 40 pct. mener, at de skal passe på med at udtrykke deres mening om arbejde og institution. Næsten hver fjerde indrømmede, at de havde udøvet selvrensensur af frygt for deres institution.

De frygtsomme giver skylden for et mere utrygt akademisk miljø på en ny "management-kultur". Professionelle administratorer søger indflydelse på akademikernes arbejde. Nogle fortæller om en ekstrem kontrol over, hvad der publiceres og hvor, samt at der stilles spørgsmål ved deres ophavsret til forskning.

Også voksende erhvervsindflydelse – især hvor der er samfinansieret forskning og forskningsoutput – betyder voksende indblanding fra administrationen. (THES 4. august.)

England: Betalingsstudenter kræver

Studenter, som betaler 30.000 kroner (3000 £) årligt i studentergebyrer kræver noget ekstra for deres penge, fortæller en undersøgelse blandt 12.500 sen-teenagere (16-18 årige) i England.

Undersøgelsen spurgte, hvad betalingsstudenterne ville forvente for pengene. To ud af tre kræver bedre undervisningskvalitet. Hver tredje peger på, at der ikke må være skjulte ekstraomkostninger, når gebyret er betalt, dvs. at campus-service skal være gratis. Hver tredje kræver bedre biblioteker og computer-rum.

Endelig kræver hver fjerde studerende bedre jobudsigter, når de er færdige med uddannelsen – hvordan universiteterne så end grejer den.

Undersøgelsen viser, at studentergruppens forventninger vokser for hvert år (med 3-4 pct.). (THES d. 30. juni).

England: Lærere ignorerer plagiat

Kun hver fjerde universitetslærer bekymrer sig om at rapportere om plagiat blandt studerende, viser en engelsk undersøgelse i et universitetsmiljø. Lærerne vælger at ignorere sager med uredelighed "hvor tiden og besværet ikke står i relation til, hvad der kan opnås ved at anmelde".

Undersøgelsen viste også, at det kun var muligt at engagere 27-38 pct. af lærerne i problematikken over en treårig periode, på trods af en storstilet anti-plagiat – kampagne, der bl.a. tilbød software som kunne afsløre plagiat. (THES d. 23. juni).

Regeringen taler med to tunger

I udlandet optræder Bertel Haarder som begejstret fortaler for betalingsuddannelse ...

Regeringen taler med to tunger, når det handler om liberaliseringen af universitetsverdenen. Undervisningsminister Bertel Haarder siger noget andet, når han er i udlandet, end når han forsikrer den danske offentlighed om, at der skam ikke skal indføres betalingsuddannelser i Danmark.

På et ministermøde i OECD (27. juni 06) debatterede man fire scenarier for udviklingen af de videregående uddannelser (herunder universiteterne), som OECD-sekretariatet havde lagt frem. I de tre scenarier indgik forskellige grader af moderat konkurrence og regulering af uddannelsesmarkedet. Det fjerde scenario var superliberalt, "**Universities Inc.**": Uddannelser skal alene styres af markeds kræfter og institutionernes primære fokus er konkurrence på et internationalt marked. En afgørende forudsætning for et sådant scenario er, at der indføres total studenterbetaling for alle videregående uddannelser.

Haarders superliberale felttog

Mens andre landes ministre udtrykte skepsis over for dette superliberale scenario, var den danske regerings repræsentant begejstret. Bertel Haarder fortalte forsamlingen, at det scenario både var det mest ønskværdige og det mest sandsynlige:

"Først og fremmest er det den vej, vi bevæger os. Jeg mener, at tendenserne går i den retning, og jeg tror, vi har meget rigtig meget at vinde herved. Men selvfølgelig, som alle andre spørgsmål om globalisering, så er der gode og dårlige sider, og vi skal derfor få det bedste ud af de muligheder, globaliseringen skaber, og jeg mener, at det behøver internationalt samarbejde..." (FORSKERforums oversættelse)

Imod Regeringens politik

Undervisningsministerens superliberale tilkendegivelse er imidlertid ikke Regeringens officielle politik. Den står fx i direkte modstrid med, hvad Venstres videnskabsordfører Torsten Schack Pedersen udtrykte på DM's og DSF's konference (januar 06) om "Norden som studenterbetalingsfri zone": Det er liberal politik, at det er den enkeltes intellektuelle evner, ikke økonomisk formåen, som skal være bestemmende for, om man kan få en videregående uddannelse". Dog påpegede han, at Danmark fik svært ved at opretholde sin status som betalingsfrit land, hvis andre lande indfører betaling.

Haarders optræden var åbenlyst ingen fejl eller udtryk for dårligt engelsk, fortæller

DMs internationale konsulent **Jens Vraa-Jensen**, der overværede Haarders begejstring på første hånd:

"Det var påfaldende, at den danske regering – Haarder – fremstod som den eneste, der ubetinget støttede den superliberale model. Selv den engelske talsmand talte mere for en af de andre modeller ..."

Haarder lagde pres på OECD

"OECD fungerer som en liberal tænketank, som prøver at optræde 'objektivt'. Når man foreholder OECD's sekretariat, at deres anbefalinger har slagside i en helt bestemt politisk retning – den liberale - og ikke er spor objektive i deres fremstillinger, så lyder svaret, at OECD er et regeringsorgan, som blot gør, hvad regeringer beder dem om", forklarer Jens Vraa-Jensen.

"Der etableres hermed en politisk cirkel: OECD legitimerer sig med regeringsønsker. Men samtidig kan man opleve, at Videnskabsministeren argumenterer for fusioner med henvisning til, at det anbefaler OECD..."

Og Bertel Haarders optræden bliver særlig interessant, hvis den ses i lyset af de politiske cirkelslutninger: "På hjemmefronten beroliger Regeringen med, at man ikke arbejder for betalingsuddannelser. Men samtidig presser Bertel Haarder på i det internationale forum for at få indført betalingsuddannelser; han forventer, at OECD vil anbefale dette, så den danske regering kan henvise OECDs anbefaling i de kommende år", vurderer Vraa-Jensen.

Boykot Israels universiteter og akademikere ...

I England er der heftig debat for og imod boykot-aktion. Lektor Lisa Taraki fra det palæstinensiske universitet i Ramallah argumenterer for en akademisk boykot ...

Selv om man kunne have formodet, at vores veje ville krydses, har Menahem Milson og jeg aldrig truffet hinanden. I 1976 blev jeg ansat som undervisningsassistent i sociologi på Birzeit University på den besatte Vestbred. Samme år udnævntes Milson, som er professor i arabisk sprog og litteratur ved Hebrew University, til rådgiver vedrørende arabiske anliggender i den israelske regering. I 1981 – da det akademiske miljø tilhørte, led hårdt under israelernes brutale afstraffelsespolitik – blev han udnævnt til leder af den militære administration på Vestbredden. Et af højdepunkterne i hans regeringstid var det berygtede *Village Leagues*-projekt, et kuldsejlet eksperiment, der gik ud på at køre en gruppe palæstinensiske kollaboratorer i stilling som israelernes forlængede arm.

Milsons løbebane passer fint ind i det klassiske paradigme, hvor en kolonimagt hverver akademikere til at hjælpe sig med at styre "de indfødte". I 1995 udtalte han til et amerikansk-jødisk tidsskrift, at man "for at tjene en arabisk befolkning ansvarsfuldt har brug for at kende til sproget og kulturen, hvilket er grunden til, at så mange universitetslærere har påtaget sig opgaven." Faktisk er listen over israelske akademikere, som har stået til tjeneste for regeringskontorerne og besættelsesmagten, imponerende. I dag omfatter listen bl.a. demografer, psykologer og en lang række strategianalytikere.

Det væsentligste for os, der taler for en boykot af de israelske universiteter, er at disse akademikere ikke mødes af *censur og misbilligelse* fra deres kolleger for at medvirke til undertrykkelse. I stedet belønnes de med højeste privilegier! Lige så bemærkelsesværdigt er det, hvordan man tolererer racisme og fremmedhad i lærdommens navn: den legitimitet og almindelige accept, som diskursen om "den demografiske trussel" (om palæstinensere) efterhånden har opnået, er et stærkt eksempel.

Modstandere af en akademisk boykot indvender, at det strider imod den akademiske frihed at forhindre israelske forskere i at få adgang til internationale akademiske

netværk. Desuden påstår de, at eftersom de israelske universiteter generelt anses for at være "liberale", så kommer en eventuel boykot til at ramme dem, som menes at være mindst enige med regeringens politik. Disse indvendinger afslører en rystende ligegyldighed over for *den akademiske friheds udelelighed* (palæstinensernes akademiske frihed er man jo ligegladed med), ligesom de i det hele taget fejlrepræsenterer virkeligheden, hvad angår de israelske universiteter og akademikere.

Dengang jeg startede på **Birzeit** – den første højere læreanstalt grundlagt af palæstinensere i de besatte områder – var universitetets rektor netop blevet udvist af den israelske hær. Han var under anklage for at tilskynde de studerende til at vise modstand mod besættelsen. Han levede i eksil i 19 år, indtil han fik lov til at vende tilbage i 1993. I takt med, at modstanden mod besættelsen eskalerede i løbet af 1980'erne, måtte universiteterne i stigende grad kæmpe imod lukninger på stribe som straf for studenterdemonstrationer.

Hver gang en lukning blev bekendtgjort af militæret, kom vi unge lærere straks op i gear og sendte appeller af sted til vestlige konsulater, medierne og menneskerettighedsorganisationer. Da lukningerne som regel ledsagedes af arrestationer, oparbejdede vi hurtigt en rutine med at forberede os på de studerendes møde med militærets "retssystem". Vi overværede retsmøder i lurvede militære retslokaler, hvor nogle af anklagerne og dommerne var universitetslærere i reservetjeneste! Jeg husker stadig, hvordan disse farveløse individer hele tiden undgik at skulle se ind i øjnene på de palæstinensiske akademikere, der overværede retsmøderne.

Senere, efter det var lykkedes os at afholde interimistiske forelæsninger og etablere laboratorier rundt omkring i Ramallah og Jerusalem, måtte vi sørge for at undgå militærpatruljerne, som var fast besluttede på at kriminalisere vores forsøg på at redde semestret eller sågar hele undervisningsåret. Jeg husker, hvordan jeg engang har

undervist i den iranske revolution i køkkenet i en tom lejlighed i Ramallah, ligesom jeg engang måtte rejse til Gaza for at hjælpe en studerende, der var sat i husarrest, med at færdiggøre det sidste omkring hans immatrikulation. (Med til den historie hører i dag, at en sådan rejse mellem palæstinensiske områder fra Ramallah til Gaza – ligesom en til Jerusalem – ikke længere er mulig, og vi har heller ikke studerende fra Gaza længere).

Hvor har de israelske akademikere været henne i al den tid, hvor de palæstinensiske læreanstalter har været under belejring? Bortset fra en håndfuld progressive akademikere, har man på de israelske universiteter været påfaldende tavse. Man har fortsat, som om intet hænder, i næsten fire årtier. Stort set samtlige israelske akademikere har fortsat med at gøre tjeneste i hærens reserve og har som sådan været ophavsmænd eller medvidere til militærets magtanvendelse, uden protester.

Hvad skal der gøres? De globale magtcentre har stået Israel bi, mens det israelske magtapparat har ødelagt livet og fremtiden for utallige palæstinensere. Vores eneste håb er pres fra det internationale civilsamfund, inkl. akademikere. Vores akademiske kolleger i udlandet skal vide, at for hver eneste konference, man deltager i på et israelsk universitet, for hver eneste anmeldelse, man skriver til en israelsk institution, bidrager man uden at vide det til at opretholde systemets uretfærdighed.

En akademisk boykot har til hensigt at få israelerne til at indse, at der må betales en pris for meddelagtighed, selvtilstrækkelighed og tavshed. Det kan godt være, at Milson nu er gået på pension, men hans efterfølgere fortsætter med at nyde frugterne af den akademiske frihed på de israelske universiteter. Resten er ligeglade.

Lisa Tarkadi er lektor i sociologi ved Birzeit Universitet.

Kilde: Times Higher 23-07 i Martin Aitkens oversættelse

Debat- eller læserbreve

er velkomne i FORSKERforum. Gør det kort og præcist - højst 800 tegn, som i det engelske ugemagasin THES

Send det til joe@dm.dk mrk. "Læserbrev"

How free are we?

It seems to me – and indeed is my experience – that although there remains considerable freedom of expression in British universities the one aspect of the world that is beyond criticism (let alone resistance) is the managerial culture and practice in UK universities. To criticise this is to be "uncooperative" or "uncollegial". Indeed, refusing to take part in some of the idiocies of this culture is very difficult. The "silence" of academics is less about particular ideas than it is about the emergent practice of university management.

Mary Evans
Kent University

Gruppeeksamen er død – men studiet går videre

Afskaffelsen vil ødelægge den moderne projektpædagogik, spår professor i didaktik. Vi arbejder med nogle mellemformer, svarer studieledere

Projekter, projektledelse og team er centrale begreber i moderne virksomheder. Komplekse opgaver løses i grupper. Men med afskaffelsen af gruppeeksamen går uddannelsessystemet nu den modsatte vej. Fokus rettes nu mod den individuelle præstation – til skade for virksomhederne, det nu skal til selv at oplære de unge i disse discipliner.

”Mens resten af verden efterspørger vores viden og erfaringer på dette her område, bliver vi selv tvunget til at afvikle det og bevæge os i retning af en traditionelt og gammeldags undervisningssystem,” siger professor i ingeniøridaktik og problem-baseret læring **Anette Kolmos** fra Aalborg Universitet, hvor hun er vicedirektør i Unesco Centeret for Problembaseret Læring for Ingeniører, UCPBL.

”Ingeniør-arbejde i dag foregår altid i teams. Tag for eksempel mobiltelefoner, hvor hundreder af mennesker arbejder sammen i grupper og undergrupper. Viden udvikler sig så hurtigt i dag, at en enkelt person ikke har en chance for at følge med. Arbejdet bliver et spørgsmål om hvordan man vidensdeler – og de kompetencer har vores studerende fra deres projektarbejder – det er det unikke ved dem, det ved vi fra industrien.”

”Over verden lægges der i disse år op til, at ingeniørernes kompetencer skal styrkes netop i retning af projektarbejde. Overalt i verden har man fået øjnene op for det – Saudi Arabien, Sydamerika, Kina – de har bud efter os. For de har indset, at det ikke er nok at teste den individuelle viden, man skal også teste viden som del af vidensdeling – altså teste samarbejde og synergi. Vores studerende kan det allerede når de forlader studiet. Andre steder skal de lære det fra bunden. Det giver vores kandidater en kæmpe fortrin.”

De undrer sig i udlandet

Men ikke så længe endnu. At køre gruppearbejde uden at afslutte med gruppeeksamen er – om ikke umuligt, så dog så kringlet, at det kan føre til en stærk nedprioritering af projekt-arbejdet.

”Vi bliver nødt til at prøve at finde en model for gruppearbejde uden gruppeeksamen. Men vi ved jo at de studerende vil orientere sig efter, hvad der kræves af dem i sidste ende, nemlig ved eksamen, så det er ikke nemt,” siger Anette Kolmos.

Selv giver hun de danske erfaringer med problem- og projektorienteret gruppearbejde videre til udlandet. Hun er med til at organisere en international masteruddannelse for problembaseret læring, hvor studerende fra Østrig, Australien, Sydafrika får lejlighed

til at trække på de danske erfaringer. ”Det er for folk, der allerede er i gang med de forandringsprocesser men som hos os får sat noget teori på, og på den måde får mulighed for at reflektere over, hvordan deres udviklingsarbejde egentlig fungerer.”

De undrer sig i erhvervslivet

Anette Kolmos har svært ved at forstå, hvorfor gruppeeksamen skulle afskaffes – og undrer sig over at regeringen kom igennem med det:

”Hele det nordjyske erhvervsliv har været oppe at stå. Der har været masser af skrivelser i de nordjyske medier. Hele censor-korpset har været oppe at stå for at forsvare formen – hos os er det så integreret en del af kulturen, at er gået ind for at forsvare det. Dansk Industri har været ude. Venstres bagland har også protesteret. Så modstanden har været hård også i deres egne rækker. Det må være et spørgsmål om ideologi, selv om jeg ikke fatter, hvad det skal gøre godt for,” siger professor Anette Kolmos.

Aalborg Universitet brugte de sidste gruppeksamener i sommers til at indsamle data – både tal og i form af videodokumentation – for at kunne foretage en senere sammenligning af eksamensformer.

Studieleder: Projektarbejdet består – på trods

Ude på institutterne på AUC går livet videre – også uden gruppeeksamen. Og det går ganske godt.

Mens eksperter i didaktik og højtstående erhvervsfolk advarer om de katastrofale konsekvenser, ved at afskaffe gruppeeksamen, så har man allerede lært at leve med det blandt lærere og studerende på Aalborg Universitetet, fortæller to studieledere.

Ingen tvivl om at man kede af at sige farvel til gruppeeksamen, for de studerende lærte rigtig meget af den. Men kravet om individuel eksamination er ikke den bombe under den projekt-og gruppe-orienterede pædagogik, som den udskrives til.

”Nej, jeg tror ikke det bliver sværere at motivere de unge til gruppearbejde – det håber jeg hvert fald ikke,” siger studieleder på Elektronik og IT ingeniør, **Ove Andersen**:

”Det er stadig sådan at det fælles projekt bliver eksamensgrundlag. Projektet er det pensum, de kommer op i, og det er en stærk motivationsfaktor. En af fordelene er den store vidensdeling. De når meget langt i deres arbejdsfællesskab – med grupper og undergrupper, der laver de mindre dele, der skal til det store projekt. Det er utroligt effektivt.”

Kemi: Først fælleseksamen, så individuelt

På ingeniørstudiet blev der allerede i foråret afviklet individuelle eksamener på baggrund af gruppeprojekter. Det skyldes at diplomingeniørerne hører under Undervisningsministeriet, der dekreterede at forårets politiske beslutning om at afskaffe gruppeksamener skulle implementeres med det samme.

For kandidatuddannelserne under Videnskabsministeriet gælder beslutningen først fra 2007.

Kravet om individuel eksamination vakte irritation hos de studerende, men gav ikke de store problemer, fortæller studieleder fra Kemi og Anvendt Ingeniørvidenskab, **Egon Moesby**:

”Vi valgte at begynde med en fællesfrem-læggelse på ca. en time – som ikke er en del af eksamen – som vi brugte til at identificere det grundlæggende pensum. Det hjælper blandt andet til at identificere den udvikling eller de ændringer, der kan være sket, siden gruppen afleverede specialet. Der kan være konsekvenskorrektioner eller rettelserblade.”

”I anden omgang gang eksaminerer vi så de studerende en af gangen. De andre går uden for døren, men den første der bliver hørt, må gerne høre på sine kammerater.”

Studerende lærte af gruppeeksamen

”Før i tiden blev fællesfrem-læggelsen også brugt i helhedsbedømmelsen. Det kan vi ikke mere. Dengang havde vi også individuel eksamination for at identificere, hvilket niveau vedkommende lå på. Hvis en af dem gik i stå, kunne en af de andre få lov til at komme ind og overtage og på den måde vise, at de havde højere kompetencer end de andre. Nu er vi nødsaget til at tage dem ind enkeltvis og i princippet stille de samme spørgsmål,” siger Egon Moesby.

Selv om afskaffelsen af gruppeeksamen har ført til at studierne skulle finde nye former – som fungerer i praksis – så er de to universitetslærere alligevel ærgerlige over at miste den didaktiske funktion, der lå i gruppeeksamen:

”De studerende lærer ikke noget af den individuelle eksamen, mens de ved gruppeeksamen fik en utrolig masse feedback, samtidigt med at de fik en individuel karakter. Der kunne komme diskussioner, hvor de studerende fik meget ud af at høre de svar, der kom. Det var en meget tilfredsstillende form for afslutning på et projektforsøg. De vil ikke få det samme udbytte af eksamen – det bliver det største tab ved at gå over til gammeldags overhøring.”

TKW

Galatheas succesmål?

INTERVIEW. Mens universiteterne afkræves præcise succeskriterier og evalueringsplaner, gælder det samme ikke Galathea til 90 mio. kroner, fortæller Videnskabsministeriets departementschef

"Man kan ikke a priori opstille målepunkter for succes'en på sådan et projekt ...".

Succeskriterierne for Galathea3-ekspeditionen sejler i det uvisse. Regeringen - med Videnskabsministeriet i spidsen - har lagt 80 millioner kroner i Galathea-projektet. Men hvad ministeriet - og skatteborgerne - kan forventes at få for pengene til forsknings-skibets jordomsejling, er svært at få rede på.

Den fremtrædende havforsker Kathrine Richardson har sagt, at Galathea3 handler 60 procent om PR og 40 procent om forskning. Men hvad er så succeskriterierne for projektet: *Drejer det sig om forskningskvalitet? Om at blive en succes i medierne? Om at få unge til at studere naturvidenskab?*

Det klareste svar på disse spørgsmål, som systemet kan give, lyder: "Hvis vi blot kan være med til at øge folkeskoleelevernes interesse for naturvidenskab en lille, lille, lille bitte smule - så er investeringen hentet ind mangefold", som departementschefen i Videnskabsministeriet **Uffe Toudal Pedersen** forklarer i dette interview med FORSKERforum.

En spændende rejse

Forskningsrådene har bevilget henved 9 millioner kroner til projekter på Galathea, mens selve ekspeditionsskibet og driften foreløbig har kostet det offentlige i 80 millioner.

Skeptikere kunne sige, at de mange millioner kunne være brugt mere fornuftigt på land. (Til sammenligning koster det 120 mio. årligt at drive hele IT-universitetet og forskeruddannelse koster 90 mio).

Hvad er politikernes begrundelse for bevillingen?

"Begrundelsen er, at man ville lave en opfølgning på Galathea 2, der efter krigen sejlede rundt og undersøgte verdenshavene. Ideen er at sejle i dens kølvand, genskabe ekspeditionen med den moderne forskningskapacitet, der er til rådighed i dag. Og den store bevilling skal ses i forhold til formidlingen og den store interesse, det vækker - som et anderledes forskningsprojekt.", svarer departementschefen.

Flydende succesmål

Mens Videnskabsministeriet i disse år strammer kravene til forskningens målopfyldelse alle andre steder, hvor er så kravene til Galathea? Og hvordan vil man efterfølgende bedømme projektets succes?

"Vi har ikke opstillet et katalog med benchmarks. Men det er en vældig satsning, hvor vi gerne vil lave forskning og fremelske kendskab til naturvidenskaben. Vores hovedinteresse ligger i forskningsprojekterne, der er udvalgt efter alle kunstens regler af forskningsrådene. Det er jo ikke en ferierejse, forskerne skal på. Vi forventer, at det bliver analyseret og anvendt - det spændende er jo, at der er tale om en lang sammenhængende rejse."

Der er ingen planer om at nogle stilles til ansvar for Galatheas resultater - således heller ikke kronprins Frederik eller Videnskabsministeren, som her ses ved Galatheas afsejling

Men hvorfor er der ingen benchmarks?

"Det er forskningsrådene der har vurderet forskningsprojekterne, og kvalitetssikringen ligger der. Men der vil gå flere år, før vi kan begynde at se de rigtige resultater fra Galathea.", svarer departementschefen.

Men hvordan skal det evalueres - hvad er succeskriterierne?

"Der kommer en forskningsfaglig vurdering, der vil givetvis blive afholdt faglige konferencer og seminarer. Men hvordan man skal vurdere hele projektet på tværs, har vi ikke lagt os fast på."

Hvorfor ikke?

"Det drejer sig om, hvordan de forskellige klumper spiller sammen (altså forskning, formidling, medier. red.). Man kan ikke a priori opstille målepunkter for succes'en på sådan et projekt."

Man kan ikke a priori opstille målepunkter for succes'en på sådan et projekt ...

Når universiteterne skal opstille resultatmål, så ...

Når Videnskabsministeriet 'hjælper' universiteterne med at opstille resultatkontrakter, kan ministeriet vel også finde ud af at stille mål / krav til en konkret bevilling på 80 millioner?

"Men det gør vi også på forskningsresultaterne - her er der så tale om en ekstra stor bevilling, fordi der er tale om et logistisk dyrt projekt"

Når der vælges et dyrt projekt, så må man også have særlige forventninger?

"Jo, men du kan sammenligne med iskerneprojektet, der har du også en logistik der er dyr i sig selv. Men når først man er ude på skibet, så koster det ikke så meget."

Ministeriet valgte altså at bruge 80 mio. kroner på en dyr skibslogistik for at understøtte nogle forskningsprojekter. Men vil

Videnskabsministeriet ikke evaluere på, om de 80 mio. til skibsdriften er pengene værd - og hermed om pengene ikke var bedre brugt på forskningsprojekter uden jordomrejse?

"Det kan du ikke stille op på den måde. Så skal man også måle på det forhold, at der sidder nogle børn i børnehaven, folkeskolen eller gymnasieelever, og hvordan det påvirker deres centrale studievalg senere hen. Det her kredser om interessen for det naturfaglige. Hvordan det kan være at de mister den, når de er 12-16 år. Det kan vi se af PISA-undersøgelserne."

Succes måles på langt sigt: Unges interesse for naturfag

Det er forholdsvis nemt at lave en måling på 2000 skoleelever og 2000 gymnasieelever, og se om Galathea virker. Vil ministeriet gøre det?

"Det tror jeg da, at Undervisningsministeriet måske vil gøre. Men den interessante optik er, hvordan det påvirker på længere sigt. Hvis du går i 5-6. klasse og har en kedelig biologilærer, kan det være du selv går på nettet og læser om Galathea - og måske får det dig til siden hen at vælge biologi på A-niveau, og 5-6 år efter kan det så påvirke dit studievalg. Hvis vi blot kan være med til at øge folkeskoleelevernes interesse for naturvidenskab en lille, lille, lille bitte smule - så er investeringen hentet ind mangefold."

Hvad er de største farer ved Galathea - for at projektet ikke lykkes?

"At det bliver en engangsfornøjelse - at man ikke er i stand til at fastholde interessen, når skibet kommer tilbage igen. Vi skal følge det op. Folkeskolen, gymnasierne og universiteterne - især de naturvidenskabelige områder - skal ryste støvet af sig og bruge det her - det skal være med til at skabe en vedvarende interesse for naturvidenskaben. Det må ikke blive et engangsnummer."

Til køjs med vennerne

Kan Jyllandsposten og andre medier lave kritisk journalistik om det Galathea-projekt, som de selv har været med til at søsætte og markedsføre?

"For en journalist fra Jyllands-Posten vil det være meget svært at skrive en artikel, der fortæller, at der er tale om en forskningsmæssig fiasko. Galathea er en del af avisens markedsføring, og Jyllands-Posten er delvis initiativtager. Det vil spille ind på dækningen", mener INFORMATIONS medredaktør Bent Winther:

Nogle medier har været med til at søsætte og markedsføre sig på projektet, og at de vil have svært ved at skrive kritisk om dette. Og det bliver ikke bedre af, at mediernes journalister skal leve ombord tæt op ad dem, de skal lave journalistik om. Det risikerer at blive hurra-medløb uden (kritisk) journalistik.

Det var meget sigende, når Jyllands-Posten et par dage før afsejlingen ryddede forsiden med historien "God vind Galathea", almindens Libanonkrigen rasede på sit højeste. På samme måde var det sigende for mediedækningen, at de store medier slet ikke omtalte, da politikerne smed en redningskrans på 30 mio. kroner ekstra ud til projektet og at der havde været rod i økonomien (se FORSKERforum 195, juni).

'Embedded journalistik'

Embedded. Ordet blev indenfor journalistik lanceret i forbindelse med den amerikanske invasion af Irak. En række journalister fra tv og aviser blev tilknyttet militære enheder i felten og levede sammen med soldaterne på samme vilkår som disse – blot uden våben.

Militær erfaring siger, at når det for alvor gør løs, så kæmper soldater ikke for den store sag, men udelukkende for hinanden. Og heri ligger også pointen ved embeddede journalister, set fra den militære ledelses side. Det er svært at bevare en kritisk distance, når man deler samme vanskelige vilkår.

Kan samme psykologiske mekanisme opstå på Galathea, hvor man går op og ned ad hinanden i ugevis? Når man dagligt mødes til morgenmad, frokost og middag, når man møder hinanden på det samme skibsdæk, taler med de samme mennesker?

"Det er et relevant spørgsmål," siger Politikens chefredaktør **Bo Maltesen**, og

vi har tænkt over det – men jeg tror ikke at Galathea kan sammenlignes med at sidde klemt inde i en kampvogn i Irak. Desuden er der en løbende udskiftning af medarbejdere, og vi har en Galathea-gruppe journalister hjemme på bladet, der jo ikke er embedded, så jeg er sikker på, at det ikke bliver ukritisk jubel alt sammen. Hvis skibet er utæt, eller hvis der bliver taget af kassen skal det nok komme frem."

Jyllands-Posten: Armslængde

Også på Jyllands-Posten er det diskuteret, hvordan man bevarer den kritiske uafhængighed, fortæller chefredaktør **Henrik Thomsen**:

"Vi kender godt mekanismen. Når man tager ned til tropperne i Irak, skal man som journalist bestræbe sig på at bevare den sunde fornuft. Men vi ved også at nogle af de historier, man skriver, kan skabe dårlig stemning. På samme måde kan man godt blive mentalt træt på Galathea, når man har været sammen en måned. Men vi holder fast i, at vi har fuld redaktionel frihed, det står i kontrakterne. Journalisterne kan ikke smides i land," siger Henrik Thomsen.

Også organisatorisk er Jyllands-Posten så tæt på Galathea-projektet, at det får de kritisk-journalistiske advarselslamper til at lyse:

"Det er en meget reel debat, som vi også har haft på avisen. Jeg sidder i bestyrelsen for Galathea, og er på den måde meget tæt på. Vi har en beslutning om et armslængde princip, og hvis søværnet begår dumheder, skal det nok komme i avisen. Det har vi for eksempel vist de sidste dage med nogle kritiske historier om salg af gamle krigsskibe. Det minder også om det forhold, vi har til vores annoncer, som på den ene side er partnere, men som vi alligevel skriver kritisk om."

Politikens: Forskningsrådene garant for kvaliteten

Politikens Bo Maltesen siger, at dækningen af Galathea vil ske "med tungen i kinden". På avisen er der en vis skepsis overfor projektet, men når man "lancerer et spektakulært

nationalt forsknings- og formidlingsprojekt er vi nødt til at forholde os til det."

"Når forskningsrådene går ind i det, må vi formode, at der er tale om et seriøst projekt og ikke bare at om, at Jyllands-Postens *mediehype* forsynes med millioner af kroner. Måske skulle pengene have været brugt på noget andet? Men ekspertisen har altså vurderet, at det er pengene værd, og som ekspeditionsfondens leder Morten Ledgaard sagde i en artikel hos os: Hvis man finder en gydende ål i Sargassohavet, så har det i sig selv været alle pengene værd."

Frygt: Passe på med at sejpine historier

Henrik Thomsen fra Jyllands-Posten mener, at det, der kommer til at foregå på skibet, ikke vil være tilstrækkeligt til at sikre et ordentligt flow af historier:

"Vi skal passe meget på ikke at sejpine historierne," siger han:

"I vores oprindelige koncept lagde vi op til, at skibet skulle ligge i havn eller tæt på land i omkring halvdelen af tiden – ligesom på Galathea 2. Men sådan bliver det ikke, af hensyn til forskerne skal vi kun ligge 40 dage i havn i løbet af otte en halv måned. Derfor har vi en parallel dækning i land. Vi går i Håkon Mielche's fodspor, og besøger de steder, som han besøgte på den forrige ekspedition. For eksempel vil vi beskrive, hvad der er sket i de afrikanske havne, siden han var. Og det blander vi så med historier fra skibet."

"Vi tror også på, at der skal komme forskningsmæssige gennembrud undervejs – selv om vi næppe skal forvente at finde en ny blå fisk. Men ellers drejer det sig meget om at få sat ansigter på forskerne, for at skabe rollemodeller for de unge. Selv er jeg blevet grebet af, at hver eneste af forskerne, har en gåde med ombord, som de gerne vil have opklaret. Men når man snakker med de unge, om det at være forsker, så ser de nogle mænd for sig med strittende fuldskæg, som man engang imellem kaster en pizza ind til, og så sidder de der og stirrer i deres mikroskoper," siger chefredaktør Henrik Thomsen.

TKW

Nyt forskningslandskab – nye kompetencer

Konference om strategisk kompetenceudvikling:

Torsdag den 5. oktober 2006 i Geocenter København, Øster Voldgade 10, 1350 København K.

Forskning skal kunne anvendes, formidles og sælges. Det er nemt at erkende, men svært i praksis at udvikle disse kompetencer.

Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser (GEUS) og Danmarks Jordbrugsforskning (DJF) har gennem de seneste to år gennemført et ELU (SCKK) projekt hvor der er sat fokus på andre kompetencer hos forskerne end de forskningsfaglige: Forskeren som underviser og vejleder, den innovative og kommercielt tænkende forsker og forskeren som formidler.

Projektet har givet en række konkrete resultater og overvejelser om kravene til nye kompetencer hos forskere – både på universiteter og sektorforskningsinstitutioner. Øget integration mellem universiteterne og sektorforskningsinstitutionerne er en god anledning til at videreudvikle disse kompetencer i fællesskab. Du kan finde yderligere information om konferencen på GEUS hjemmeside www.geus.dk

Nationalromantik med havskum

Mediedækningen er helt ude af proportion, mener redaktør fra avis, som ikke er involveret i projektet

Ship-ohøj. Beretninger fra livet ombord. En snak med kaptajnen eller den næstkommanderende. Maskinproblemer og reparation af skruen. Beskrivelse fra et ophold i Stavanger og af søsyge på land. Verden set gennem et køje. Og et meget stort foto af en medlemstor orm fisket op af havet.

Galathea – det danske havforskningssskib er sejlet. Og fra første færd var journalisterne i gang. Sprogligt er historierne veloplagte – måske med lidt for meget sømandssprog. Men der er tid til at kæle for ordene. Til gengæld bliver der kogt meget suppe på samme pølsepind.

Sådan ser det ud når man følger Jyllands-Postens, Berlingskes og Politikens første dækning af Galathea 3 – det danske ekspeditions-skib, der de kommende otte en halv måned skal sejle jorden rundt med forskere, søfolk og journalister ombord.

Mens foromtalen inden afsejlingen var formidabel – en gennemgang af store forhåbninger, forventninger og forskningsmæssige perspektiver, ja så bød de første dage af selve togtet på velskrevne pligtartikler uden reelt indhold.

Fuldstændig overeksponeret

Store dele af dansk presse er repræsenteret ombord. Som nævnt er de tre store gamle morgenaviser med ombord og gennem Berlingskes ejerskab til en lang række

provinsaviser vil dækningen kunne nå endnu længere ud. Hertil kommer af Jyllands-Posten gennem en fotograf vil servicere TV-avisen, og at TV-2 vejret vil få indslag via STV. Ugebladet Ingeniøren har også en plads ombord.

Blandt dem der ikke er med er dagbladet Information, hvor **medredaktør Bent Winther** mener, at Galathea er ”fuldstændigt overeksponeret”:

“Galathea koster 80-90 millioner kroner i offentlige penge og et tilsvarende beløb i private penge. Og det må holdes op mod gevinsten. Hvad bliver udrettet ombord? Bliver der ydet den forskning, som borgerne kan forvente, eller går det op i hat og briller og Hjernemadsen der fortæller?”

”Jeg kan godt se, at der ligger noget nostalgi i, at man nu sender en tredje ekspedition af sted. Men jeg synes ikke det retfærdiggør at man laver et tillæg, hvor man omtaler problemer i maskinrummet og at skibet skal i dok for at repareres, som om at det var en national begivenhed. Projektet er gået hen blevet ligesom kongehuset, med et nationalromantisk royalt skær, her er en

god ting som vi alle kan blive enige om. Vi kan skrive os ind i historien med den tredje ekspedition,” siger Informations redaktør.

Er projektet fornuftigt?

Han er ikke modstander af Galathea 3 og er ikke afvisende for, at ekspeditionen kan få flere unge til at interessere sig for naturvidenskab og at den kan give resultater. Men han er skeptisk overfor *om historien holder*:

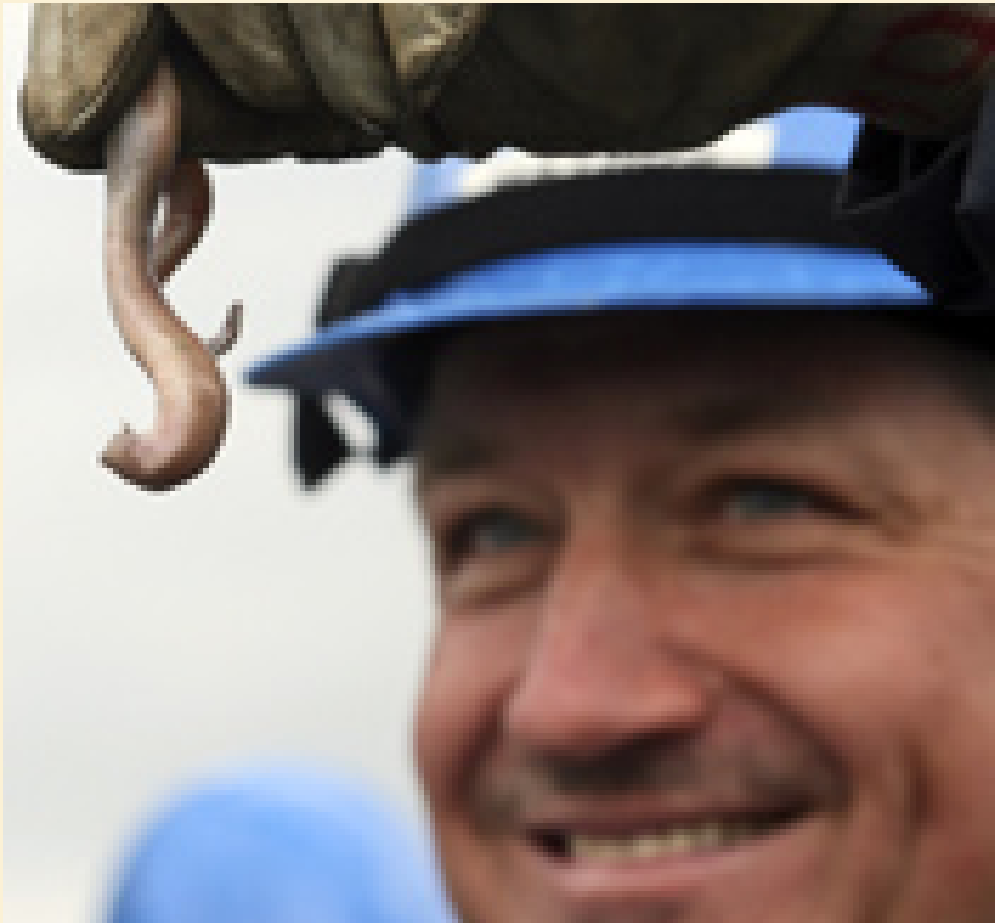
”I det hele taget savner jeg dokumentation for, at det i 2006 er fornuftigt at sejle jorden rundt i et marinefartøj med forskere ombord. Det koster 80-90 millioner kroner i offentlige penge og et tilsvarende beløb i private penge. Og det må holdes op mod gevinsten. Hvad bliver udrettet ombord? Bliver der ydet den forskning, som borgerne kan forvente, eller går det op i hat og briller og Hjernemadsen der fortæller?”

Men om vi får svaret fra pressen er tvivlsomt. I al fald vil det være svært for de medier, der er direkte involveret at bevare en kritisk distance, mener Bent Winther: Medierne, som har markedsført projektet, vil have svært ved at skrive kritisk om projektet og om dets bagsider.

TKW

Galathea – rent kongestof ...

Enestående ukritisk mediebegivenhed, men medierne kan komme i stofnød

(foto: Polifoto)

Medier i stofnød: Matros Lars Jensen fandt en slimål, og det blev tophistorien i Politiken dagen efter Galatheas afsejling ...

Der var masser af honoratiores til stede, med prins Frederik og videnskabsminister Sander i spidsen, da Galathea3-ekspeditionen gav sig afsted d. 11. august. Og så kommer der masser af presse på, med JyllandsPosten, Politiken, Berlingske, Ingeniøren, TV2-vejret m.fl. som fast besætning. Nogle af medierne har committed sig så hårdt til projektet, at de nærmest er nødt til at fastholde det som en succeshistorie. Men ekspeditionen indskrives sig i hvert fald i dansk mediehistorie som et enestående fænomen, mener lektor på Danmarks Journalisthøjskole, Lars Kabel.

”Det mediemønster vi ser omkring Galathea er temmelig enestående – og måske kommer vi aldrig til at se noget lignende igen”.

Ingen konkurrence mellem medierne

”Forskningsstof er ikke et område som danske medier konkurrerer eller profilerer sig på (på nær måske lige DR2). Det betyder at Galathea er et ufarligt område for aviserne. Samtidigt er forskning i natur og miljø et område, der er omfattet af en store sympati i befolkningen, og det betyder at vi har noget, som vi alle er sammen om, og som medierne kan være sammen om, uden at skulle konkurrere om de bedste historier. Det er stærkt begrænset, hvor mange mennesker, der læser flere aviser om dagen. Det er kun eliten. Så kun de meget interesserede vil opdage, om den ene avis gør det bedre eller dårlige end den anden.”

Lars Kabel sammenligner Galathea med fodboldlandsholdet – som også er noget befolkningen står sammen om. Eller med Kongehuset. Men når det gælder disse to stofområder, er der til gengæld

kraftig konkurrence mellem aviserne om at komme først med nyhederne.

”Måske bliver det den eneste gang i vores levetid, at vi kommer til at se et sådan mediefænomen hvor de normale mekanismer er sat ud af kraft,” siger han, der påpeger at det naturligvis ikke garanterer nogen særlig form for kvalitet – måske tværtimod.

Mediefrygt: Svært at finde historier

Allerede på ekspeditionens første dag fik man et forvarsel om, at medierne kan komme i stofnød. Tophistorien i Politiken var, at matros Lars Jensen havde fanget en ormet slimål.

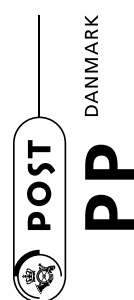
Kabel: ”Man må jo frygte er stoffet er begrænset. At det bliver svært at finde historier nok. Også selv om medierne bringer de samme historier. Vi får nok den paradoksale situation, hvor vi har den lille fisk der bliver fotograferet af seks fotografer. Men hvis man vendte kameraet om, ville man kunne se det stort iscenesatte medieshow.”

Mediefolkene vil stå med et dilemma i, om de skal *vinke* historier som naturvidenskab eller som personlige nærhedshistorier (som TVs populære bolig- og haveprogrammer).

”Formentlig er medierne fuldt bevidste om det her. Jeg tror, man vil se en sinuskurve i dækningen af Galathea, hvor den går op og ned. Når skibet nærmer sig steder, der er særligt interessante, vil vi se en optræning i dækningen”, spår han.

TKW

Se tema side 21-23: Galathea3

Maskinel magasinpost
ID-nr. 42026

Afsender:
Postbox 7777
7000 Fredericia

Ændringer vedr. abonnement
ring venligst: 3815 6676